

Täysistunto

Keskiviikko 6.3.2019 klo 14.13—16.30

Täysistunto alkoi klo 14.13. Täysistunto päättyi klo 16.30.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.13—16.02) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.02—16.30).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 231/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 21/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 21/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

8 a §

Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaisen muutosesityksen.

Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ville Tavio on Leena Meren kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Ville Tavion ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 168, ei 15; poissa 16 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

8 b §

Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaisen muutosesityksen, että pykälä poistetaan.

Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ville Tavio on Leena Meren kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Ville Tavion ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 168, ei 15; poissa 16 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 231/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 22/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2018 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 16/2018 vp. Keskustelu asiasta päättyi 5.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Rami Lehto Jani Mäkelän kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen kannanoton.

Selonteko hyväksyttiin.

Valiokunnan ehdotus "jaa", Rami Lehdon ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 157, ei 21; poissa 21 (äänestys 3).

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 22/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutus- teiden tuloverotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 275/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2018 vp

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 37/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Edustaja Harakka. — Edustaja Harakka, nyt minun täytyy varmistaa, haluaako jaoston puheenjohtaja suorittaa esittelyn. Täällä ei ole merkintää, mutta haluaako edustaja Kiviranta sellaisen esityksen tehdä?

Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti puhua, ja siitä on kyllä merkintäkin. Saanko käyttää puheenvuoron?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sitä tässä tarjoilin. Edustaja Kiviranta, teillä nyt puheenvuoro. Koska te olette jaoston puheenjohtaja, halutessanne esittelypuheenvuoron saatte.

Keskustelu

14.18 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys uuden sijoitusmuodon, sijoitusvälineen, osakesäästötilin ja kapitalisaatiosopimusten sääntelyn sisällyttämisestä lakiin. Tämä lakikokonaisuus on käsitelty valtiovarainvaliokunnassa niin, että esitämme tämän hyväksyttäväksi käytännössä muuttamattomana. Tässä on eräitä teknisluonteisia muutoksia, mutta asiasisällöllisesti esitys on, että eduskunta hyväksyisi tämän lakikokonaisuuden muuttamattomana. Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy vastalause, jossa on myös neljä lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Harakka, puheenvuoro teillä nyt. — Esittelyn voi kyllä suorittaa ihan paikan päältäkin, niin kuin edustaja Kiviranta äsken teki.

14.19 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Olen kyllä sitä mieltä, että kyseessä on siinä määrin merkittävä lakiesitys ja sillä tavalla suomalaista veropolitiikkaa muuttava lakiesitys, että se ansaitsee kyllä täältä puhujapöytästä vähän seikkaperäisemmänkin puheenvuoron.

Kuten tiedetään, hyvän veropolitiikan periaate on varsin yksinkertainen. Siihen kuuluvat tiiviit veropohjat ja alhaiset verokannat. Tämä tuttu ja ehkä kliseemäinenkin periaate sisältää oikeastaan vielä mielenkiintoisemman ja tärkeämmän jatkoajatuksen, nimittäin tiiviit veropohjat mahdollistavat alhaiset verokannat. Toisin sanoen, pienten palkkojen ja eläkkeiden tuloveron alennukset eivät ole mahdollisia, ellei veropohja ole tiivis, ellei veroa saada kerättyä sieltä, mistä sitä kuuluu kerätä, elleivät veroa maksa he, joiden kuuluu veroa maksaa. Tässä suhteessa osakesäästötili on varsin epäonnistunut esitys. Se puhkoo veropohjaa ja vähentää verotuloja valtiovarainministeriön arvion mukaan 160 miljoonaa euroa vuodessa [Välihuuto] — 160 miljoonaa euroa vuodessa silloin, kun se on täydessä käytössä — joista 56 miljoonaa katoaa ulkomaille. Tämä siis valtiovarainministeriön virkaennusteena.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Tämä hämmästyttää monia, jotka kannattavat osakesäästötiliä ja, kuten minä, kannattavat myös osakesäästämistä. Vastaväitehän on se, että kyllä ne verot joskus aikanaan näistä osakesäästötilin sijoituksista maksetaan siitakin huolimatta, että osingot jäävät verottomatta ja arvonnousu jää verottomatta. Mutta näin ei välttämättä käy. Ensinnäkään ei ole mitään syytä antaa kenellekään vuosikymmeniksi korotonta lainaa, mutta toisekseen käy niin, että suuri osa näistä osakesäästötileistä päättyy perinnön tai lahjan kautta eteenpäin vuosikymmeniä myöhemmin paljon edullisemmin ehdoin kuin suoria sijoituksia verotettaessa. Mahdollista on myöskin se, että nuo tilit nostetaan ulkomailla joko nollaveron taikka hyvin matalan veron olosuhteissa eikä suomalainen verottaja pääse niihin käsiksi. Tässä keskeiset syyt, miksi veron lykkäysetu on merkittävä etu ja johtaa siihen, että veromenetykset ovat tuntuvia, ja se ei myöskään koske ulkomaalaisia suomalaisen sijoitustilin haltijoita.

Arvoisa puhemies! Nyt kiinnitän eduskunnan huomiota sellaiseen riskiin, jota täällä sallissa ei ole vielä riittävästi käsitelty, vaikka osakesäästötiliä on moneen otteeseen käsiteltykin. Nimittäin suurena riskinä voidaan pitää sitä, että ulkomaiset osakesäästötilit ja niitä vastaavat sijoitustilit saatetaan rinnastaa tähän suomalaiseen aiottuun tiliin. EU-oikeushan estää ulkomaisten sijoittajien ja sijoitustuotteiden syrjinnän. Rinnastus verokohtelussa saattaisi johtaa siihen, että ulkomaalaisille sijoitustileille maksetut osingot vapautuisivat nyt käsillä olevan muutoksen seurauksena verosta ja myöskään myöhempiä nostoja ei yleensä voitaisi verosopimusten vuoksi verottaa Suomessa. Lisäksi rinnastus voisi johtaa siihen, että suomalaiset saisivat ulkomaisiin sijoitustileihin sijoittaessaan vastaavat verosedut kuin ulkomaiset sijoittajat. Ulkomaisissa sijoitustileissä, kuten Ruotsin ISK-tilissä, ei tyypillisesti ole esimerkiksi esitettyä 50 000 euron ylärajaa sijoituksille. Se johtaisi siis jopa siihen, että suomalaisten palveluntarjoajien osakesäästötilit eivät olisi kilpailukykyisiä suhteessa ulkomaisiin sijoitustileihin ja sijoitukset virtaisivat ulkomaille.

Siis pähkinänkuoressa, arvoisa puhemies ja hyvät kollegat: hyvä tarkoitus osakesäästötilissä on ollut se, että suomalaiset sijoittaisivat suomalaisiin osakkeisiin, mutta tässä voi ikävä kyllä tapahtua niin, että ulkomaalaiset sijoittajat saavat Suomesta sellaisen verosedun, jota he eivät muuten saisi, tai jopa niin, että suomalaisten sijoitukset virtaavat ulkomaille vastaaviin tileihin, jos ne rinnastetaan tähän nyt tekeillä olevaan osakesäästötiliin. Riski on merkittävä, ja sitä ei hallituksen esityksessä ole riittävästi tutkittu, eikä myöskään valiokunnan mietinnössä. Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan: ”Esityksessä on lähdetty siitä, että osakesäästötili on yksilöllinen suomalainen konsepti. Sillä ei oleteta olevan rinnastuskelpoista eurooppalaista vastinetta.” Mutta siinä ei ole kuitenkaan käyty läpi EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä eikä tutkittu rinnastuksia, jotka saattavat siis olla suomalaisille jo laskettujen satojen miljoonien lisäksi vielä huomattavasti suurempi verovuoto.

Näin ollen, arvoisa puhemies, osakesäästötililainsäädäntöä ei tule ottaa voimaan esityksessä muodossaan, vaan esitän vastalauseen mukaiset pykälämuutokset, joissa sinänsä kannatetaan sitä, että nykyisin täysin villin lännen menetelmällä voimaan tulleet peräti 40 miljardin euron pääomitetut vakuutuskuoret tulevat edes hivenen tiukemman kohtelun kohteeksi mutta että ratkaisu piensijoittamiseen ei suinkaan ole se, että vastaavanlaiset verosedut olisi lavennettava koko kansan huviksi.

Puhemies! Lopuksi: Kun tuossa alussa puhuin tiiviistä veropohjista ja matalista kannoista, niin mikä olisi siis vaihtoehto sille, että puhkotaan veropohjaa osakesäästötilin kaltaisella menettelyllä: se, että suoraan alennettaisiin piensijoittajien osinkoveroa. Huomattavasti huokeampi, helpompi ja myöskin tuloksia tuottavampi vaihtoehto olisi edes miettiä

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

sitä vaihtoehtoa, että alennetaan osinkoverokantaa suoraan. Piensijoittaja maksaa nyt 25,5 prosenttia osingoistaan veroa. Paljon pienemmällä sijoituksella, paljon vähemmän verosuunnittelijoita ja pankkeja työllistävällä tavalla saataisiin aikaan se, että tämä piensijoittajien osinkoprosentti voisi olla vaikka 20. Siis pidetään kiinni tiiviistä veropohjista, jotka mahdollistavat alhaiset kannat, ja toteutetaan tarvittaessa alhaisemmat kannat.

14.26 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Harakka sanoi, että hänen veropoliittinen linjansa on matalat verokannat, tiivis veropohja, niin kyllähän siinä myöskin tulee kovaa retoriikkaa, joka sisältyy tähän hänen linjaansa. Tässä on hyvä ajatus ollut se, kun Suomessa ei pieniä osinkotulooveroja voida verovapaiksi säästää, että tämä osakesäästötili on keino, jolla voidaan edistää myöskin ihan tavallisten ihmisten osakesäästämistä. Minusta se on hyvä asia. Siitä voidaan käyttää vaikka nimitystä kansankapitalismi. [Timo Heinonen: Aivan!] Puhemies, tässä esityksessä, jonka verojaosto on tehnyt huolellisesti, on nämä kaikki näkökohdat mielestäni otettu huomioon. Totta kai niitä erityisesti pitää myöskin seurata. Mutta suuressa kuvassa, mitä Suomi tarvitsee: totta kai pääomia — kotimaisia pääomia, ulkomaisia pääomia — ja sitä, että tavalliset ihmiset voivat osallistua osakesäästämiseen. Tätä peruslähtökohtaa ei mielestäni tuolla retoriikalla mitenkään voida kuvata. Minusta ei joka paikassa veropolitiikassa pidä nähdä kummajaisia ja pelotella, vaan kyllä Suomessa on tehokkaat veronkieltosäännökset, jotka toimivat.

14.27 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on todella kysymys jokamiehen ja -naisen oikeudesta harjoittaa osakesäästämistä mahdollisimman pienillä, voisi sanoa, kustannuksilla. Ja on hyvä, että Suomeenkin saadaan tällainen osakesäästötili, jolla voi pienelläkin pääomalla alkaa harrastaa sellaista, mikä on viimeisen sadan vuoden aikana ollut kaikista tuottoisinta, eli osakesäästämistä. Jos tulee tällainen pieni veroetu siitä, että maksetaan verot vasta siinä vaiheessa, kun niitä nostetaan, niin se olisi hyvä suoda, ja pitäisi kannustaa suomalaisia nimenomaan säästämiseen, ja osakesäästämisen on nyt kaikista paras säästämisen muoto.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen merkinnyt tässä keskustelussa, debatissa, vielä vastauspuheenvuorot — varmistan, että olen kaikki huomannut — edustaja Heinosen, sitten edustaja Sarkkiselle, edustaja Kivirannalle ja edustaja Harakalle. Ja nyt on vastauspuheenvuorolista auki, ja nyt se suljetaan juuri tällä hetkellä, ja sen jälkeen enää ei vastauspuheenvuoroja myönnetä.

14.29 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä osakesäästötilesitys osoittaa vahvasti, että nykyisellä maamme hallituksella on halu kannustaa ihan tavallisia suomalaisia säästämään mutta myös sijoittamaan. Eli tämä tietyllä tavalla antaa nyt tavallisille suomalaisille palkansaajille samanlaiset mahdollisuudet, jotka aiemmin ovat olleet vain suursijoittajilla.

Ja hämmästelen sitä, että sosiaalidemokraatit vastustavat tätä, että tavallinen suomalainen perheenisä tai perheenäiti tai perhe voisi laittaa viisikymppisen syrjään ja lähteä tätä kautta kasvattamaan hivenen varallisuuttaan. Minun mielestäni tämä on erinomaisen hieno asia, ja olin tyytyväinen, että vielä viime elokuussa edustaja, puheenjohtaja Rinne tote-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

si, että hän ei tyrmää osakesäästötiliä, mutta näyttää siltä, että hän on erilaisella linjalla kuin Harakka ja osa sosiaalidemokraattien edustajista.

14.30 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä esitystä, niin kuin ylipäätään mitä tahansa lakiesitystä, on arvioitava hyötyjen ja haittojen näkökulmasta. Tässä esityksessä haitat liittyvät veromenetyksiin, joita on hallituksen esityksen perusteluissa arvioitu olevan reilusti yli 100 miljoonaa euroa.

Entä sitten ne hyödyt? Ne jäävät toiveiden varaan. Jos katsotaan Ruotsiin, missä on vielä anteliaampi osakesäästötilijärjestelmä, niin siellä osakesijoittaminen ei sinänsä ole lisääntynyt, on vain siirrytty käyttämään näitä ISK-tilin tyyppisiä välineitä. Kyse ei ole ainoastaan verotuksen lykkäämisestä, vaan ihan aidoista veromenetyksistä perinnönjakotilanteissa ja ulkomaisten sijoittajien kohdalla. Sen sijaan, että näitä vakuutuskuoria ja muiden veroetuja laajennetaan, niitä pitäisi mieluummin karsia ja tehdä veropohjasta mahdollisimman aukoton.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, jaoston puheenjohtaja Kiviranta.

14.31 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä osakesäästötili on erinomainen mahdollisuus sijoittajalle, ei kuitenkaan välttämättä sellainen, että jokaisen sijoittajan tähän kannattaisi tarttua, mutta se on erinomainen yksi vaihtoehto.

Tartuisin mielelläni tähän sosiaalidemokraatille harvinaiseen esitykseen, kun edustaja Harakka oli sitä mieltä, että osinkoverotusta pitäisi lieventää. Keskustahan on perinteisesti ollut sitä mieltä, että pienten osinkotulojen verotusta pitäisi voida lieventää. Se on kuulemma mahdotonta, mutta sitä asiaa voitaisiin esimerkiksi tulevalle kaudella vielä tutkia. Meillä oli aikanaan myöskin voimassa omaisuustulovähennys keskustan toimena 1980-luvulla. Muistan oikein hyvin sen, kuinka hyvin se toimi myöskin kansankapitalismin edistäjänä.

14.32 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kyllä käynyt ilmi, että on hyvin mahdollista, että tällainen täällä nimetty joku tai joku miehen oikeus ei kuitenkaan toteudu tämän esityksen mukaan. Niin kävi Ruotsissa: se ei lisännyt määrällisesti piensijoittajien määrää.

Puhemies! Tässä on aivan olennainen kysymys se, että valtioneuvoston, hallituksen, omankin arvion mukaan tässä voidaan menettää verotuloja noin 160 miljoonaa. [Timo Heinonen: Siirtyviä veroja!] Ja mittaluokasta, puhemies, puhuttaessa: se on sitä samaa mittaluokkaa, millä me hoitaisimme esimerkiksi vanhusten hoivan hoitajamitoituksen kuntoon, mutta kokoomushan ainoana puolueena sitä vastustaa. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkansa! — Eero Lehti: Ei pidä paikkansa!] Eli tässä nyt sitten nähdään nämä arvovalinnat.

Silloin kun rahaa on vähän — talous tulee olemaan hyvin tiukkaa ensi kaudella — niin en tiedä, onko meillä varaa antaa tällaista pienen pientä veroetua niille, joilla kuitenkin on rahaa laittaa sijoittamiseen, ja sitten sanoa taas kerran, kun joku pienituloinen tulee, ettei ole tilaa almanakassa, hyväosaisemmat kävivät ensin. [Puhemies koputtaa] Ja sitten tämän hallituksen leikkauspolitiikan, mikä kokoomuksen mieleen tietenkin ymmärrettävästi on, ainakin kokoomuksen mukaan [Puhemies koputtaa] tulisi jatkua.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän nyt tähän äskeiseen puheen-
vuoroon liittyvän vastauspuheenvuoron edustaja Sarkomalle.

14.33 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja nos-
ti esille asian eli vanhustenhuollon, ja totesitte erittäin virheellisesti, ettei kokoomuksen
eduskuntaryhmä tai Kansallinen Kokoomus olisi ikäihmisten hyvästä hoidosta huolehti-
massa. Huomautan teille, että ministeri Risikon toimesta valmisteltiin tai aloitettiin van-
huspalvelulain valmistelu ja juuri hallitus on ryhtynyt kaikkiin niihin toimiin, joilla voim-
me turvata jokaiselle ikäihmiselle hyvän hoivan ja hoidon ja inhimillisen kohtelun. Toi-
von, että pysytte kohtuudessa, kun debatoitte ilmeisesti teille tärkeää asiaa. On asiallista,
että oppositiopuolue pysyy kohtuudessa eikä muuntele totuutta.

14.34 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaalit lähestyvät, ja
näemme ehkä niitä arvopohjaeroja. Nyt täytyy kyllä sanoa, että sosiaalidemokraatit rakas-
tavat veroja. Tuossa edustaja Harakka totesi puheessaan, että kuuluu veroa maksaa ja ve-
rottaja ei pääse käsiksi rahoihin ja sitten ne ajautuvat vielä perinnöksi. Silloin kun keskus-
telimme perintöverosta, niin Harakka totesi, että tämä perintövero on maailman paras ve-
ro. [Timo Harakka: Ei pidä paikkansa!] — Tämä on suora sitaatti ja luettavissa mediasta.
— Me teimme lakialoitteen siitä, että lesken asemaa parannettaisiin ja vero maksettaisiin
asumisen osalta vasta silloin, kun henkilön käyttöoikeus lakkaa, ja tähän emme saaneet so-
siaalidemokraattien tukea. Tässä on kysymys pienen ihmisen ja tavallisten ihmisten veron-
maksukyvystä ja elämästä. Haluaisin nyt kysyä: Onko tämä nyt sitä sellaista vaalipuhetta,
että kaikilta nyt otetaan veroja ja te ette halua, että ihmiset saavat säästää? Samaan aikaan
teillä on aika mittavat vaalilupaukset siitä, mitä annetaan ilmaiseksi. Milläs kannalla te nyt
oikeastaan olette?

14.35 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Osakesäästöti-
lin ajatus on kannatettava, mutta itse esitys ei tue tätä kannatettavaa ajatusta ja tulee kal-
liiksi. Kuten on käynyt jo esiin monta kertaa, tämän verovuodon hintalappu ja lykkäänty-
misen hintalappu kokonaisuudessaan ennusteen mukaan on 160 miljoonaa euroa. Kuten
kävi jo esiin aikaisemmin tässä keskustelussa, se on myös verojärjestelmän periaatteiden
vastaista. Meidän pitäisi tiivistää veropohjaa eikä puhkoa siihen uusia reikiä. Ruotsin ko-
kemukset osoittavat, että tämä keskittää omistusta sen sijaan, että se lisäisi osakesijoitta-
jien ja itse sijoitusten määrää — Ruotsin ISK-tili on siis anteliaampi versio osakesäästöti-
listä, ja siellä on käynyt juuri näin.

On kiinnostavaa, kun puhutaan asiantuntijoista, että etenkin kokoomuksessa on käyty
paljon keskustelua muun muassa puheenjohtaja Rinteen lausunnosta asiantuntijoiden kuu-
lemisesta talouspolitiikassa, mutta pata kattilaa soimaa, jos itse ei huomioida valtiovarain-
ministeriön asiantuntijaryhmän kriittisiä kommentteja etenkin osinkojen verovapaudesta
ja sen aiheuttamasta verovuodosta ulkomaille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattivaiheessa
vastauspuheenvuorot edustaja Eestilälle [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa] ja
sitten tämän debatin aloittaneelle edustaja Harakalle — jonka kädet ovat aika leveällä siel-
lä.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

14.37 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse pidän tätä erinomaisena loppukauden lahjana piensijoittajille, että he voivat sijoittaa 50 000 euroa kotimaisiin tai ulkomaisiin osakkeisiin ja sitten ei osingoista eikä luovutusvoitoista mene veroa. Vero menee vasta sitten kun sieltä otetaan rahaa. Tämä on erinomainen keino, varsinkin nuorille, jotka täyttävät 18 vuotta, eli he voivat jonkun panoksen pistää sinne, ja sitten ei tule veroseuraamuksia, ei tarvitse tehdä luovutusvoittoveroilmoituksia eikä mitään muuta. Tämä on kyllä erinomainen, ja tämä olisi pitänyt tehdä jo aikaa sitten, niin tämä olisi ollut uusi, merkittävä sijoituskohde perheille. Nyt täytyy mennä monesti rahastojen kautta, ja kaikki eivät halua sitä tehdä. Tällaista lainsäädäntöä on kyllä todella ilo kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, ehkä totean tässä vaiheessa, että debatin idea ei ole se, että sitä jatketaan niin kauan kun edustajat jaksavat pyytää minuutin vastauspuheenvuoroja. Ei, vaan se jossakin vaiheessa laitetaan poikki, ja äsken totesin pelisääntönä, että vielä puheenvuoropyynnöt olivat mahdollisia, ja sitten se pantiin poikki, ja sillä eletään. — Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Harakka.

14.38 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osakesijoittaminen on ihan hyvä ja kannatettava asia, ja siksi herää tämän lain yhteydessä kaksi kysymystä:

Jos se on kannattavin tapa sijoittaa omaisuutta, minkä ihmeen takia sitä pitää erikseen vielä tukea tällaisella verotuella, kun se jo on kannattavinta? 4 prosenttia suomalaisista on niitä, jotka omistavat useamman kuin kolme osaketta, ja hyvä, jos se kaksinkertaistuu tämän lain ansiosta, mutta silloin puhumme edelleen 8 prosentin harrastuksesta.

Toinen kysymys: miksi tavalliset ihmiset eivät sitten sijoita osakkeisiin, jos se on niin edullista ja kun se on niin edullista? Syy on se, että tyypillisesti tavallisen suomalaisen perheen pankkitilillä on 5 000 euroa, joka ei siihen riitä.

Paras tapa lisätä suomalaisen kotitalouden varallisuutta on alentaa tuloveroa. 160 miljoonaa euroa on menetys, joka on muualta pois, esimerkiksi vanhustenhoidosta. Ikävä kyllä se on myös pois siitä järkevästä vaihtoehdosta, jos haluamme piensijoittajien asiaa edistää — piensijoittajien osinkoveron alentaminen 25 prosentista 20 prosenttiin on tämän lain jälkeen käytännössä mahdotonta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalista.

14.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka tuossa käytti pitkän, hyvän, analyttisen puheenvuoron ja valotti näitä riskejä, joita tähän järjestelmään sisältyy, ja heti alkuun kannatan hänen tuossa puheenvuorossaan tekemiään muutosesityksiä, ja totean myös, että toivon, että nekin edustajat, jotka eivät ole verojaostossamme tai valtiovaroissa, lukisivat tämän meidän valtiovarainvaliokunnan mietinnön asiasta, koska siellä myös tuodaan aika kuvaavasti esiin näitä epäilyksiä ja myös mahdollisia riskejä sekä varjopuolia, mitä tähän myös asiantuntijalausuntojen valossa sisältyy.

Jos ette te nyt usko sitä, mitä sosiaalidemokraatit esittävät täällä kritiikkinä, niin kannattaa sitten ainakin ajatella sitä, että esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto on todennut, että tämä osakesäästötili ei edistä verojärjestelmän läpinäkyvyyttä ja yksinkertaisuutta, ei myöskään noudata laajan veropohjan ja alempien verokantojen periaatetta ja lisää sijoittamisen kustannuksia. Samoin valtiovarainministeriön oma asiantuntijaryhmä suhtautui tähän hyvin kriittisesti. Ja kaiken kaikkiaan tämä esityshän kasvattaa osaltaan myös jäl-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

leen kerran tuloeroja, ja tämä tuloeroasia todetaan myös meidän valiokuntamme mietinnössä niiltäkin osin kuin hallituspuolueet sen ovat hyväksyneet.

Mutta puhemies, sen verran kyllä sanon — me olemme aikaisemminkin tässä salissa tästä asiasta keskustelleet, enkä lähde tarpeettomalla tavalla toistamaan, mitä täällä on tuotu aiemmin — ja haluan kerrata tässä sen tosiasian, että me kaikki tiedämme, että esimerkiksi tulevilla kaudella talouden merkit näyttävät siltä, että kasvu hiipuu ja meille tulee väistämättä eteen monia arvovalintoja ja vaikeita ratkaisuja. Ja jos tässä kuitenkin riskinä on se myös hallituksen oman esityksen mukaan, jossa tällainen staattinen arvio on esitetty, että veromenetys on 160 miljoonaa, niin minä esitän kysymyksen avoimesti tälle salille, myös oikeistopuolueille, onko meillä sitten ihan oikeasti se arvojärjestys sellainen, että 160 miljoonaa täytyy tähän pistää — varsinkin, kun toimivuudeltaan tämä voi olla juuri sellainen, että tämä ei lisää sitä piensijoittamista, ja monta kertaa sille pienelle ihmiselle voi olla paljon helpompi valita edelleen joku toinen sijoitusmuoto, ja sitten kuitenkin valtion mittakaavassa, jos jonkun pienen veroedun joku saa, samaan aikaan valtio menettää 160 miljoonaa. Me täällä aiemmassa keskustelussa viikko, pari takaperin totesimme sen, että samaa mittaluokkaa, puhemies, on se, että esimerkiksi hoitajamitoitus kirjattaisiin lakiin, jotta meidän vanhuksemme sitä kautta saisivat arvokkaan hoidon. Samaan aikaan toki tarvitsee myös kotipuoli ja moni muu resursseja vanhusten hoivan puolella. Ja kyllä se vain tosiasia on, että tähän mennessä ainoa puolue, joka ei ole sanonut, että tätä 0,7:ää suostuu lakiin kirjaamaan, on kokoomus. Siellä on puhuttu jopa, että ovat sellaisen mitoituksen takana, joka ei ole numeerinen. Että otapa tästä nyt sitten selvää. Mutta tämä nyt vain vertailun vuoksi. Eli kun me ymmärrämme, että me tarvitsemme niukoissa olosuhteissa voimavaroja ja meidän on tehtävä arvovalintoja, niin siksi en ymmärrä, miksi monien asiantuntijoidenkin kritisoimaa mallia — joka kuitenkin enemmän hyödyttää niitä, joilla jo paremmin on — tässä tarvitsee välttämättä hallituspuolueiden noin innokkaasti tuoda.

No, puhemies, edustaja Harakka tuossa omassa puheenvuorossaan kuvasi sitä nimenomaan verotukseen liittyvää riskiä, huolta, mitä myös olemme monesti käyneet läpi, eli sitä, että paitsi, että tätä veroa voidaan välttää tai minimoida esimerkiksi perintötilanteissa, niin ilmeinen riski on myös se, että tästä valuu iso veromenetys ulkomaille. Eli käy niin, että ei ole selvitetty kylliksi, ovatko esimerkiksi nämä ulkomaille olevat tilit verrannollisia tämän kanssa, minkä seurauksena sitten esimerkiksi juuri tämän ISK-tilin omistajat voivat jäädä Suomessa kokonaan osingoista verottamatta — ja sama pätee tietenkin toisin päin, eli tämä voi sitten suomalaisia ohjata ulkomaille. Ja myös sellaisia arvioita on esitetty, että juuri näistä syistä, koska tässä on tällaisia tiettyjä elementtejä, jotka houkuttelevat eräänlaiseen verosuunnitteluun, ei välttämättä käykään niin, että tämän muodon kautta se pieni ihminen, joka ennen ei ole sijoittanut, löytää nyt sitten sen sijoittamisen mahdollisuuden, vaan tavallaan ne, jotka muutenkin ehkä harjoittavat tällaista eräänlaista verosuunnittelua, löytävät tästä uuden reiän, jonka kautta voidaan välttää tai minimoida verotusta. Ja jos tämä tulee toimimaan niin, niin sitä suuremmalla todennäköisyydellä meidän on esitettävä se kysymys, että kannattaako tämä. Kannattaako tämä 160 miljoonaa? Täällä joku sanoi hyvin aiemmin, että mitkä ovat hyödyt suhteessa kustannuksiin, ja mielestäni tässä tapauksessa arvovalinnan tulisi, puhemies, olla toisenlainen.

Eli siis kannatin edustaja Harakan esityksiä.

14.45 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Kun sain kunnian toimia valtiovarainvaliokunnan verojaostossa useamman vuoden, ehkä yksi keskeisimpiä ajatuksia ja asioita

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

iskostui mieleeni. Se kävi ilmi kaikissa niissä veroseminaareissa ja verokeskusteluissa, joissa jaoston kanssa kävimme. Se ajatushan lähti siitä, minkälainen on hyvä verojärjestelmä. Hyvän verojärjestelmän ensimmäinen tavoite on toimittaa ja toteuttaa fiskaalista tavoitetta eli kerätä tuloja. Toinen tavoite on se neutraalisuusperiaate, että kaikkia tapoja toimia kohdellaan yhdenmukaisesti. Ja se kolmas ajatus, minkä edustaja Harakka toi hyvin esiin, on juuri se, että tiiviit veropohjat mahdollistavat ne alemmat verokannat. Tästäkin siinä on kysymys. Ja kun miettii erilaisia ehdotuksia, joita tehdään, niitä pitää pohtia suhteessa hyvän verojärjestelmän periaatteisiin. Ei ole tarkoituksenmukaista mielestäni puhkoa veropohjaa sellaisilla erillisillä veroinstrumenteilla, jotka kulkevat vastavirtaan suhteessa siihen, mitä pidämme hyvin yleisesti hyvän verojärjestelmän periaatteina.

Se, mikä minua ehkä eniten tässä hämmästyttää, on se, että jos kaikkien meidän tavoite on yhdenmukainen eli se, että säästäminen ja osakesäästäminen on kannatettavaa — me kaikki kannatamme sitä — mutta jos meillä on ehdotus, joka toimii vastoin asetettua tavoitetta — tiedämme, mitä on tapahtunut Ruotsissa, tiedämme, mitä valtiovarainministeriön yritysverotusasiantuntijaryhmät ovat sanoneet — minkä takia näin härkämäisesti juuri tästä yhdestä keinosta pidetään kiinni, jos se ei toteuta sille annettua tehtävää? Tästä, esimerkiksi edustaja Heinonen, asiallista, rauhallista ja analyyttistä keskustelua kaipaisin.

Ehkä tästä päästään siihen ytimeen, että, kuten todettua, osakesäästötilin ajatus on kannatettava. Sitä tuskin on kukaan tässä salissa kyseenalaistanut, mutta kysymys on juuri siitä, että esitys ei tue tätä kannatettavaa ajatusta ja tulee kalliiksi. Toivon myös, kun keskustellaan tästä osakesäästötilistä, että keskustellaan sitten siitä eikä niistä mielikuvista, joista keskusteltiin tämän esityksen lähetekeskustelussa ja tässä ja nyt. [Timo Heinosen välihuuto — Pia Viitasen välihuuto] — Minusta tuntuu, että minulla on puheenvuoro täällä näin, mutta toki kohta päästään varmaan uudestaan debattiin, ja tämä koskee ihan kaikkia.

Mikä on se verotuksen lykkääntymisvaikutus, joka on sitten ulkomaille menevän verovuodon osuus? Jos sen summaksi on arvioitu vuosittain 160 miljoonaa euroa, se on aika iso summa, ja siksi pidin hyvänä ajatuksena sitä, että esimerkiksi edustaja Harakka lähti ajattelemaan, mitä muuta tuolla summalla voitaisiin tehdä, jotta päästäisiin kohti sitä yhteisesti jaettua tavoitetta. Sen takia ajatus siitä pienten osinkotulojen verotuksen lieventämisestä, jota edustaja Kivirantakin tervehti ilolla, voisi olla yksi ratkaisu tai sitten se, että ihan tuloverotukseen voidaan puuttua. Silloin voidaan miettiä, mikä on sopivin keino kulkea kohti tavoitetta. Jos me voimme tunnistaa yhteisiä keinoja kulkea kohti yhteistä tavoitetta, miksi ei valita niitä vaan pidetään härkämäisesti kiinni joistain esityksistä, joiden keinot eivät vastaa tavoitetta?

Kun puhuttiin verojärjestelmästä kokonaisuudessaan, niin on hyvin ilmeistä, että tuskin kukaan tässä salissa pystyy osoittamaan, että tämäntyyppinen erityinen veroinstrumentti olisi jotenkin linjassa hyvän verojärjestelmän periaatteiden kanssa. Tuskin. Päinvastoin se on oikeastaan ristiriidassa niiden kanssa.

Kiinnittäisin kyllä huomiota siihen, että jos meillä on naapurimaassa kutakuinkin samantyyppinen järjestelmä, jossa on myös rahastot otettu mukaan siihen, ja se tekee siitä järjestelmästä anteliaamman, ja jos me näemme suoraan, että se ei ole lisännyt itse sijoitusten määrää, niin miten me voisimme kuvitella, että yhtäkkiä päinvastainen tilanne tapahtuisi Suomessa? Mihin tämä oletus perustuu? Usein kun tehdään esityksiä, ne pitää pystyä perustelemaan ja argumenttoimaan. Se on kaiken päätöksenteon pohja, että tehdään tietoon, parhaaseen tutkittuun tietoon, pohjautuvia päätöksiä. Muuten tämä homma menee ihan mielikuvamaailmaksi.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Tahdon ottaa esille sen argumentin, minkä edustaja Harakka otti myös esiin, tuosta verovuodosta. Kun olen keskustellut tästä osakesäästötilistä myös monien, voisi sanoa lukuisen, kansanedustajien kanssa tuolla eduskunnan kuppilassa ja muualla, niin monille on tullut siis yllätyksenä se, että ulkomaalaiset osakesäästötileille sijoittaneet ihmiset on vapautettu — vapautettu — osinkoverosta. Jos minä esimerkiksi jossain vaiheessa päättäisin siirtää kirjani pois Suomesta, välttyisin osinkoverolta. Ja valtiovarainministeriön, ei siis minikään puoluetoimiston vaan valtiovarainministeriön, arvion mukaan tämän verottoman ulosmittauksen kustannus olisi 56 miljoonaa euroa. Se on aika suuri summa.

Toinen aiheellinen kysymys, mihin toivoisin muun muassa vaikka edustaja Kivirannan, jaoston puheenjohtajana, ottavan kantaa, on riski, että osakesäästötilit rinnastetaan ulkomaalaisiin sijoitustileihin, jolloin tuolta 50 000 euron sijoituskatolta häviää pohja. Se on iso riski, ja toivoisin, että nämä riskit tunnistetaan, niitä käsitellään ja niistä argumentoidaan tässä salissa.

VM:n yritysverotuksen asiantuntijaryhmän raportti oli erittäin hyvä, suosittelen sitä kaikille. Se raportti kumoaa oikeastaan kaikki tänään täällä esitetyt argumentit osakesäästötilin puolesta. Tässä yhteydessä voisi sanoa: se siitä asiantuntijoiden kuulemisesta, mistä muun muassa kokoomus on pitänyt kovaa ääntä, kun se on kritikoinut sitä, että Antti Rinne, SDP:n puheenjohtaja, ei ole halunnut kuulla tarpeeksi asiantuntijoita. Tässä pata kattilaa soimaa, edustaja Heinonen. [Sari Sarkomaa: Halusi olla kokonaan kuulematta!]

Tässä sitten on pakko ottaa ne argumentit esiin. Jos on ilmeistä, että näillä ei ole välitöntä merkitystä kotimaiseen talouskasvuun suomalaisten kotitalouksien taloudellisen aktiivisuuden ja sijoitusaktiivisuuden parantamisen kannalta, jos ei ole olennaista vaikutusta kotimaisten yritysten rahoituksen saannin parantamisessa, niin miksi me teemme tällaisia esityksiä? Nämä äskeiset puheenvuorot, sitaatit, [Puhemies koputtaa] tulevat suoraan valtiovarainministeriön yritystukiarvioryhmältä, suoraan asiantuntijoilta. Miksi ne sivuutetaan täällä näin ja tilalle otetaan jotain mielikuvia? Tämä minua ihmetyttää. [Puhemies koputtaa]

Kokonaisuudessaan on pakko sanoa se, että kun puhutaan näistä esityksistä ja siitä, mihin on varaa, ja puhutaan työllisyydestä ja taloudesta, niin herää myös se kysymys, että jos hallituksella on ollut varaa yrittäjävähennykseen, metsäläjävähennykseen, [Puhemies koputtaa] perintö- ja lahjaverotuksen alennukseen ja nyt 160 miljoonan euron verovuotoon [Puhemies: Arvoisa edustaja!] aikana, jolloin talouden puskureita pitäisi vahvistaa ja ihmisten perusturvaan [Puhemies koputtaa] ja koulutukseen panostaa... Poliitiikka on, toden totta, arvovalintoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, vaikka tiukasti laskien tulkiten puheenvuoroa voi puhua vaikka monta tuntia, [Touko Aalto: 10 minuuttia!] niin meillä on yhteiset pelisäännöt ja suositukset, minkä mukaan menetellään, ja 7 minuuttia on ehdoton maksimi, ei 10 minuuttia.

14.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Se on totta, että ne ovat suosituksia, mutta se on toki, edustaja Yanar, meidän yhteinen sopimuksemme, että me noudatamme täällä yhteisiä pelisääntöjä. Se on kunnioitusta meitä toisia edustajakollegoja kohtaan, että me pidämme siitä kiinni, mitä olemme yhdessä sopineet, ja kiitos puhemiehelle tästä. Nyt itse asiassa kello juoksee edelleen tuota edellistä puhetta, mutta laitetaan se kohta oikeasti liikkeelle.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Arvoisa puhemies! Osakesäästötili on minun mielestäni enemmän kuin tervetullut. Niin kuin tuossa debattipuheenvuorossani totesin, tämä osoittaa vahvasti sitä, että nykyinen Juha Sipilän hallitus valtiovarainministeri Petteri Orpon johdolla haluaa kannustaa tavallisia suomalaisia säästämään ja sijoittamaan. Tämän kritiikin perusteella, jota salin vasemmalta laidalta tulee ja nyt myös vihreiltä, jotka ovat toki hivenen siirtyneet uuden puheenjohtajansa Haaviston johdolla takaisin lähemmäksi keskustaa, se näyttää olevan heille edelleen kipeä paikka, että tavallinen suomalainen veroja maksava ihminen pystyisi sijoittamaan pieniä summia tällaiseen järjestelmään, jossa annettaisiin näille tavallisille suomalaisille veronmaksajille, perheenisille, perheenäideille, palkansaajille siis samanlainen mahdollisuus kuin aiemmin on ollut vain ainoastaan suursijoittajilla. En ymmärrä, minkä takia sitä halutaan vastustaa, että tavallinen ihminen laittaa 50 euroa tai 100 euroa tai 200 euroa tähän järjestelmään ja haluaa pikkasen laittaa niin sanotusti rahaa sukan varteen.

Tilille tulee siis sijoitusrahastojen verokohtelu, eli veroa maksetaan tuotoista vasta, kun säästäjä nostaa varoja tililtä. Osingot saa siis sijoittaa tämän osakesäästötilin sisällä uudelleen ilman, että välissä menee veroa. Tämä on mielestäni hyvä järjestelmä. Tähän tulee myös katto tilille siirrettäville varoille, 50 000 euroa, mutta se ei siis tarkoita sitä, mitä tässäkin salissa lähetekeskustelussa annettiin ymmärtää ja aika ajoin myös debattipuheenvuoroissa, ei tänään mutta aiemmin, että tässä olisi vain näin suurista summista kyse. Tämä on katto. Sinne voi lähteä sijoittamaan pienempiäkin summia. Sen takia tämä toimii nimenomaan ihan tavallisille suomalaisille palkansaajillekin hyvin.

Puheenjohtaja Rinne elokuussa, 30.8., viime syksynä totesi, että hän ei tyrmää osakesäästötiliä. Minun mielestäni se oli hyvä, avoin katsanto siihen, että annetaan tämä sama mahdollisuus suursijoittajien sijaan myös suomalaisille palkansaajille. Eikä tämä 160 miljoonaa, josta täällä on puhuttu, ole menetettyä veroa, vaan se on itse asiassa siirtyvää verotuottoa, joka siis maksetaan siinä vaiheessa, kun näitä varoja tileiltä nostetaan.

Ruotsissa tämä ISK-tili on toiminut hyvin. Uskon, että verojaoston jäsen, edustaja Suutari tulee tähän laajemminkin omassa puheenvuorossaan huomiota kiinnittämään, mutta vuoden 2012 jälkeen Ruotsissa on avattu 2,3 miljoonaa tiliä, ja yhteensä 1,7 miljoonalla ruotsalaisella on tällainen tili. Meidän tilimme ei ole siis yksi yhteen tämän Ruotsin mallin kanssa, mutta tuomme tämän mahdollisuuden nyt myös suomalaisille palkansaajille, mikä minun mielestäni on enemmän kuin tervetullutta.

14.57 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! Suomessa on julkaistu joskus parikymmentä vuotta sitten kirja, josta on otettu mielestäni kai kymmenen painosta. Se on Vesa Puttosen ja Tero Kivisaaren kirjoittama. Vesa Puttonen on ollut muun muassa pörssin toimitusjohtaja mutta on Aalto-yliopiston rahoituksen professori, ja Tero Kivisaari on ollut monessa finanssialan tehtävässä. Tämän kirjan nimi on ”Vaurastuminen — varteenotettava vaihtoehto”. Siinä on käsitelty eri sijoitusmuotoja ja niiden riskejä ja tuottoprosentteja historiallisesti pitkältä ajanjaksolta. Se on, sanoisinko, erittäin hyvä kirja sellaiselle, jolla on mielenkiintoa näihin asioihin. Se sopii maallikonkin luettavaksi, mutta kyllä siinä asiantuntijoillekin on paljon sellaista vakuutusta, lähinnä siteerauksia muista maista.

Vertailu Suomen ja Ruotsin välillä on hyvä tehdä siinä mielessä, että Suomi on pääomamarkkinoilla monella mittarilla varmaan 50—60 vuotta jäljessä Ruotsista. Ruotsissa ovat kotitaloudet olleet aktiivisia pörssisijoittajia varmaan 50-luvulta. Sosiaalidemokraatit ovat Ruotsissa ajaneet sitä, että ihmisen ja perheen kannalta on hyvä, jos heillä on sellaista vaurautta, jonka varassa voi ottaa riskejä vastaan tai suorittaa erilaisia hankintoja, kun tarve tu-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

lee. [Timo Harakka: Sama täällä!] — Hyvä. — No, tämä asia Suomessa ratkaistaan vain ikävästi pikaluotoilla, joista seuraa usein enemmän ongelmia kuin ratkaisuja, mikä näkyy muun muassa maksuhäirintärekisterissä: 380 000 maksuhäiriöstä. Valtaosa näistä olisi voitu välttää näissä kotitalouksissa, joissa niitä pikaluottoja on otettu, jos heillä olisi ollut likvidiä varallisuutta, joko pankkitilejä tai sitten pörssinoteerattuja osakkeita. Pörssinoteeratun yhtiön osake on itse asiassa käytännössä saman päivän tai saman viikon aikana vaihdettavissa valuuttaan eli euroon, jolla voi sitten maksaa, mitä haluaa. Se, että Suomessa tämä tilanne on pikaluottojen osalta mennyt näin, on itse asiassa erittäin huolestuttavaa. Siellä moni joutuu vaikeuksiin.

Tämä Ruotsin pääomamarkkina näkyy myös siinä, että Ruotsin pörssilistalla taitaa olla yli 1 000 yritystä, kun Suomessa saadaan vaivoin 200 koolle ja uusienkin yritysten hakeutuminen pörssiin on aika hidasta. Pääomamarkkinat ovat kuitenkin kansantalouden kannalta välttämättömiä. Sinne tulee rahaa, sieltä menee rahaa.

Suomalaiset sijoittavat rahaa säästötileille, ja kyllähän se sieltäkin välillisesti saattaa lähteä, saattaa lähteä ihan muihin tarpeisiin, mutta se ei tuota siellä säästötillillä juuri mitään, voi olla jopa negatiivinen korko. Mutta keskimääräisessä osakesijoituksessa, jos on hajautettu salkku, pitkän aikavälin tuotto on 6—8 prosenttia — hajautusta toki pitää olla. Jos sen saman rahamäärän sijoittaa sitten rahasto-osuuksiin, niin rahasto-osuuden hoitaja ottaa 1 prosenttiyksikön tai 2 prosenttiyksikköä, ja korkoa korolle -periaatteessa sillä on merkittävä vaikutus.

Minä en oikein ymmärrä koko vastustusta, mutta minä olen ymmärtänyt niin, että se johdetaan tästä 160 miljoonan veromenetyksestä. Kun sen panee paperille, niin valtio saa siitä 160 miljoonasta lievän voiton sen takia, että se osinko jää sinne veropohjaan. Siitä laskeaan sitten aikanaan se tuoton mukainen verokanta, ja minun mielestäni 160 miljoonaa muuttuu noin 250 miljoonaksi. Eli tässä investoidaan ja valtio pääsee siihen suurempaan verokantaan mukaan, eikä tässä mitään veronkiertoa tai verosuunnittelua sen enempää ole. Minusta tämä on järkevä. Veikkaan, että koko pääomaverotus on menossa kovaa vauhtia tähän suuntaan. Virohan on siirtynyt ajat, ajat sitten samanlaiseen ja monessa muussa instrumentissa on näin veroa siirtänyt, mutta vastaavasti verottaja saa suuremman määrän verotuloja. Valtiovarainministeriön yleisissä periaatteissa näyttää dominoivan tällainen staattinen tarkastelu, joka tässä on ilmeisesti hämännyt monia. En minä ymmärrä, että tässä valtio jäisi nuolemaan näppejään. Saman totesi valiokuntakuulemisessa finanssialan professori Timo Rothovius, joka totesi, että tähän on valtiolle varsin hyvä tulolähde, kun enemmän tulee tätä veropohjaa ja siitä sitten absoluuttisesti samalla verokannalla tulee enemmän verotuloja.

Tässä täytyy olla nyt joku paha väärinkäsitys, mutta en minä sille mitään voi, jos te haluatte vastustaa, teillä on kaikki oikeus siihen. Mutta joskus tuntuu siltä, että kannattaako oman kannattajakuntansa tilannetta tällä lailla vaikeuttaa, kun tässä kerrankin olisi mahdollisuus auttaa ihmisiä vaurastumaan ja välttämään pikaluottoja.

15.03 Eero Suutari kok: Arvoisa herra puhemies! Osakesäästötili vahvistaa jokanaisen ja -miehen sijoitusmahdollisuuksia. Jokaiselle tulee tämän lain myötä nyt merkittävä mahdollisuus vaurastua. Kuten tiedetään, suora osakesäästäminen on pitkässä juoksussa paras tapa kerryttää varallisuutta.

Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty, ettei osakesäästämisen suosio ole lisääntynyt Ruotsissa, kun siellä lanseerattiin vastaava tili. ISK-tilejä on Ruotsissa avattu vuoden 2012

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

jälkeen jo 2,3 miljoonaa kappaletta. Siellä ei ole tätä rajoitusta niin kuin Suomessa, että yhdellä ihmisellä on mahdollista olla vain yksi tili, vaan siellä saa niitä olla useampikin. Ja todellakin, kuten edustaja Heinonen totesi, näitä osakesäästötilin omistajia on nyt jo 1,7 miljoonaa. Tämän tilin vuotuinen kasvu on ollut 20—110 prosenttia, elikkä alkuvaiheessa yli 100 prosentin nousua oli näitten tilien määrässä, ja nyt vielä vuonna 2017 oli 21 prosenttia, ja se kasvu jatkui samalla tavalla. Minä en kyllä tiedä, mistä ovat nämä tämän päivän tiedot, joita täällä on levitetty, että Ruotsissa ei ole osakesäästäminen tämän myötä kasvanut. Minun mielestäni se on justiinsa kasvanut näissä vähemmän varallisuutta omistavissa perheissä Ruotsissa, ja saman se tulee tekemään täällä Suomessakin. [Ozan Yanar: Ei se ole mielipidekysymys!] — No, minä luettelen vain pelkästään faktoja täällä.

Arvoisa puhemies! Tämä rinnastaminen on otettu myös täällä esiin. Kuten siellä valio-kunnan lausunnossa tulee hyvin ilmi, tämä suomalainen tili ei ole monessakaan tilanteessa rinnastettavissa esimerkiksi ruotsalaiseen ISK-tiliin. Sen verotus on aivan erilaista. Meillä lähän veroa maksetaan vasta siinä vaiheessa, kun on nostettu sieltä tililtä rahaa. Ja se, miten se vero lasketaan, on aivan erilaista kuin esimerkiksi muualla Pohjoismaissa. Ja sitten vielä siinä on 50 000 euron katto. Minun mielestäni on hyvin selvää, ettei tällä perusteella pysty rinnastamaan toisia tilejä ja sijoittamaan Ruotsin ISK-tiliin ja vaatimaan sitten Suomen verottajalta palautuksia sillä perusteella, että siellä ei ole samanlaista verotusta kuin Suomessa. Mutta tämä on minun mielipiteeni. En sano tätä faktaksi, mutta tämän sanon asiantuntijalausuntojen perusteella. [Eduskunnasta: Se on koko ongelman ydin!]

No tästä suomalaisesta osakesäästötilistä maksetaan siis veroa osingosta ja niistä muista tuloista vasta silloin, kun sieltä nostetaan sitä, ja vaikka on esitetty täällä, että se olisi huono asia, minun mielestäni tämä on se hyvä asia, jolla ikään kuin suositaan piensijoittajaa sijoittamaan varallisuuttaan sellaiseen, joka tuottaa kaikista parhaiten. Ja tässä on tämä korkoa korolle -tuotto myös.

Jos ajatellaan sitä, että me menetämme 160 miljoonaa: Tämä on laskettu niin, että meillä tällä ei ole mitään dynaamisia vaikutuksia olemassa, vaan on varovaisuussyistä laskettu vaikutukset niin, että tässä ei ole mitään seurauksia siitä, että ihmisten varallisuus kertyy, ja siitä, mitä he sillä tekevät sitten myöhemmin. Mielestäni tämä on paljon suurempi mahdollisuus ja tulo valtiolle kuin mitä alkuvaiheessa 160 miljoonan siirretyt verot ovat. — Kiitos.

15.07 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Eduskunta on säätämässä lakia osakesäästötilistä, jonka käyttöönotto vuoden 2020 alussa parantaa kansankapitalismin edellytyksiä ja myös tavallisen suomalaisen kannustimia sijoittaa palkastaan käteen jäävistä tuloista kotimaisten yhtiöiden osakkeisiin. Osakesäästötilin sisällä syntyvät myyntivoitot ovat verottomia, samoin osingot, mutta näitä tuottoja kuitenkin verotetaan, kun ne nostetaan osakesäästötililtä. Ja kuten täällä on todettu, tämä mahdollistaa korkoa korolle -ilmiön tehokkaamman hyödyntämisen, mistä verottajakin saa myöhemmin oman osansa, joskin vasta pienellä viiveellä.

Tässä istunnossa on puhuttu paljon Ruotsin esimerkistä, ja se on toki hyvä muistaa, mutta tulee muistaa myös se, että suomalainen kansankapitalismi on ollut varsin pienimuotoista Ruotsiin verrattuna. Meillä yli 80 miljardin euron edestä kansalaisten varallisuutta makaa melko tuottamattomana pankkitileillä, ja erityisesti ennätysmatalien korkojen aikana tämä tarkoittaa vuosien kuluessa talletusten reaaliarvon merkittävää laskua.

Arvoisa puhemies! Suomalaisia onkin syytä rohkaista kansankapitalismin pariin. Sitä [Pia Viitasen välihuuto] kautta myös yritysten omistus on paremmin kotimaisissa käsissä,

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

ja tämä mielestäni myös luo paremmat edellytykset säilyttää työpaikkoja Suomessa. Osakesäästötili on myös omiaan lisäämään suomalaisten ymmärrystä taloudesta, jos se innostaa kartuttamaan varallisuutta pitkäjänteisen osakesäästämisen avulla. Tämä rahatalletuksen yhteissumman 50 000 euron yläraja varmistaa sen, että hyötyjiä ovat ennen kaikkea tavalliset kansalaiset. Tulee muistaa, että läheskään tuota summaa ei tietenkään tarvitse tuohon osakesäästötilille tallettaa, eikä moni varmaan aluksi niin teekään. Monelle säästävälle suomalaiselle osakesäästötili antaa uuden tavan kartuttaa varallisuuttaan. Suomalaisen varallisuus painottuu nykyään hyvin vahvasti asuntoihin. Sitä vastoin osakkeisiin sijoitettaessa pienestäkin pääomasta voi vuosien myötä kasvaa melko mukava summa, joka antaa taloudellista turvaa vaikkapa työuran päättyessä.

Arvoisa puhemies! Osakkeet ovat tilastojen mukaan noin 30 vuoden jaksolla varsin turvallinen vaihtoehto, kun inflaatio huomioidaan. Ne ovat jopa vähemmän volatiileja kuin esimerkiksi joukkovelkakirjat. Tämä kannattaa myös pitää mielessä.

Arvoisa puhemies! Totean vielä tähän lopuksi, että kun tämä osakesäästötili otetaan käyttöön, niin osakesijoittaminen sen kautta tulee houkuttelevammaksi paitsi tilisäästämiseen verrattuna myös kalliita hallinnointipalkkioita veloittaviin osakerahastoihin verrattuna, ja samalla tavalliset osakesäästäjät pääsevät verotuksellisesti lähemmäs osingot verotta saavien suursäätiöiden kohtelua. Tämä on varmasti oikeus ja kohtuus.

15.11 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! En itse ihan kaikkea ymmärrä, mitä täällä puhutaan: sijoitusrahastot yleisesti kai hyväksytään, mutta sitten jos tavalliselle ihmiselle annetaan mahdollisuus ikään kuin sen saman verokohtelun alle päästä, mikä on sijoitusrahastoista, niin se on joidenkin mielestä huono asia.

Ja toinen juttu: Oma talousnäkemykseni kyllä arvioi niin, jos täällä pankkitileillä on ihmisten rahoja yli 80 miljardia, että eiväthän ne suinkaan siellä loju tai makaa vaan kyllähän ne ovat talouselämän käytössä, [Timo Harakka: Juuri näin!] silloin tallettaja vain on itse ulkoistanut ne pankille, joka tekee sijoitustoimintaa ja toivottavasti virkistää siten suomalaisia teollisuutta ja yritysmaailmaa näillä rahoilla niin etteivät ne mene sitten ihan [Timo Harakan välihuuto] asuntosijoittamiseen ja muualle. Että näistäkin pitäisi puhua oikeilla nimillä.

Mutta, arvoisa puhemies, varsinainen asia on, että ainakin itse annan arvoa sellaiselle lainsäädännölle, joka lähtee yksinkertaisesta asiasta, ja voiko tämän yksinkertaisempaa enää olla perheelle, isä tai äiti tai miten vain: katto on 50 000, he voivat pieniäkin määriä sijoittaa rahaa sinne tilille ja ostaa osakkeita ja unohtaa ne sinne, eikä tarvitse tehdä mitään. Ei kai tämän yksinkertaisempaa järjestelmää voi olla. Ja kuten ensimmäisessä puheenvuorossani jo totesin, että kun lapset tulevat täysi-ikäisiksi, niin oli se vaikka muutama tuhat, enemmänkin, mitä vain se summa, niin sen voi panna tilille ja sitten aikanaan vain katsoa, mihin suuntaan se kehittyy. Ja eihän veronmaksua tällä pääse koskaan karkuun. Kuten edustaja Lehti sanoi, se raha karttuu ja karttuu ja sitten kun sitä ruvetaan ulos ottamaan, niin valtio saa entistä enemmän verotuloja. [Pia Viitanen: Ei se ole sanottua!]

Minä itse pidän tätä aikamoisena kädenojennuksena ihan tavallisia pienosakesäästäjiä kohtaan. Ja niin kuin sanoin, tällainen laki olisi pitänyt tehdä jo kymmenen vuotta sitten.

15.12 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Olisi toki ollut todella hienoa päästä tänne istuntosaliin kehuaan hallitusta kerrankin, mutta en valitettavasti pysty tekemään niin. Ja uskon, että minulla on — alkää lähtekö, kokoomuksen edustajat, yhtään mihinkään — hy-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

vät argumentit siihen, koska niitä en ole sieltä puolelta kuullut. Siis se idea on hyvä, että saadaan kansankapitalismia kukoistamaan. Me kaikki jaamme sen, siitä ei ole epäselvyyttä, ja me haluamme, että tavallinen suomalainen pääsee sijoittamaan. Se kaikki on ok. Mutta kun tullaan tähän toteutukseen, niin tässä on hirveästi ongelmia, ja kokoomukselle tämä näyttää olevan ideologinen kysymys eikä sellainen asia, joka perustuisi asiantuntijakuulemisiin, koska en ole... [Eero Suutarin välihuuto] — Ihan oikeasti, tässä puhutaan ihan hantusta vedetyistä argumenteista ja aika luovasti maalaillaan positiivista kuvaa.

No, yksi argumentti on se, että Ruotsin esimerkki ei kannusta siihen, että tavallisten ihmisten sijoittaminen nyt mitenkään älyttömästi kasvaisi, vaikka siellä on paljon avokäti-sempi järjestelmä. Itse asiassa mietinnössä taitaa jopa lukea, että siinä on riski, että tämä kasvattaa tuloeroja. En nyt muista tarkkaa muotoilua, mutta tämä jo kertoo siitä, kuka tästä hyötyy. [Eero Suutarin välihuuto] — Kannattaa vaikka tutustua siihen mietintöön vero-jaoston jäsenenä.

Toinen juttu on tässä esille tuotu asia liittyen rinnastamiseen EU:n muissa maissa ole-
viin samankaltaisiin tuotteisiin. Tavallaan jos me tässä keskustelussa rinnastamme ISK-ti-
leihin, jotka ovat Ruotsissa, ja EU:ssa on 28 maata tällä hetkellä — jos britit eivät nyt lähde
EU:sta — niin aika monessa maassa saattaa olla samankaltaisia tuotteita, eli siellä on ve-
rovuodon riski olemassa. Eikä tämä ole mikään fiiliskysymys, vaan kuka tahansa tätä voi
haastaa. [Eero Suutari: Totta kai!] — Mitä te, kokoomuksen edustajat, silloin teette? [Eero
Suutari: Lue sieltä pöytäkirjasta!]

Monta porsaanreikää tässä on. Yksi selkeä porsaanreikä tälleen kansankielellä selitetty-
nä on seuraava — annan nyt tällaisen esimerkin, koska uskon, että te ymmärrätte parem-
min, jos annan tämän esimerkin: Olen 31. Jos vaikka alkaisin sijoittamaan tähän osakesääs-
tötiliin seuraavat 30 vuotta, 35 vuotta, 40 vuotta ja sen jälkeen muuttaisin toiseen maahan,
siirtäisin kirjat, [Timo Harakka: Ja perhe!] — ja perhe, siis henkilökohtaisesti yksi ihmi-
nen pystyy saamaan tämän mutta monet muutkin perheenjäsenet voivat tätä samaa instru-
menttia käyttää — eli kun kuka tahansa meistä muuttaa ulkomaille, niin mitä siinä vaihees-
sa kävisi? Siinä olisivat arvonnousut sun muut ja veroedun lykkääntymiset silloin muuton
yhteydessä, jos minä realisoisin sen tilin muuton jälkeen eli kun olen siirtänyt kirjat johon-
kin muuhun maahan, Espanjaan, Italiaan, Turkkiin, ihan sama minne. Minä maksaisin ky-
seisen maan veroprosentin, ja Suomi ei saisi tästä 30—40 vuoden sijoittamisesta penniä-
kään. Kuuleeko hallitus? Eli te luotte nyt tilanteen, jossa veron välttely tulee olemaan jopa
suhteellisen helppoa. Mutta kyllä tavallaan kauhein asia tässä koko keskustelussa on se,
että palkansaaja maksaa joka ikisen pennin, jonka hän joutuu maksamaan palkastaan, ja ei
pakene vaikka veroa, mutta sitten luodaan mahdollisuuksia varsin hyvätuloisille vältellä
veroja. [Eero Suutarin välihuuto]

Perintötilanne, josta on puhuttu, on myös hyvin ongelmallinen. Tässä tuli hyviä puheen-
vuoroja siitä, että jos jollain on osakesäästötili ja hän vaikka menehtyy, niin monen vuoden
tai monen kymmenen vuoden arvonnoususta ei makseta veroa. [Eero Suutari: Perintövero-
roa! — Hannu Hoskonen: Perintöveroa!] — No, perintövero siis joka tapauksessa makse-
taan, anteeksi nyt vain. [Välihuutoja]

Minusta tässä on tullut hyviä vertauksia, että paljonko tämä vähintään maksaa vuodes-
sa, ja se on siis 160 miljoonaa. No, mitä me voisimme tehdä tällä samalla rahalla, joka hyö-
dyttää nyt suurituloisia? Me voisimme 100 miljoonalla saada maksuttoman toisen asteen
tehtyä, voisimme saada monia muitakin asioita tehtyä, mitkä ovat todella vaikeita esimer-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

kiksi oikeistopuolueille, koska ne eivät ole vastuullisia päätöksiä, mutta jostain ihmeen syystä tämä on vastuullinen päätös.

Kuten sanoin, itse olisin halunnut kehua tätä esitystä, itse olisin halunnut tulla tänne ja sanoa kerrankin kiitos hallitukselle, koska neljän vuoden aikana niitä kertoja ei minun mielestäni ole ollut, en ainakaan itse muista. Mutta tämä on siis sitä lainsäädännön tekoprosessia, jota minä en kauheasti arvosta, että kuullaan asiantuntijoita, asiantuntijat tuovat negatiivisia ajatuksia kyseisistä hallituksen esityksistä, mutta niitä ei huomioida, koska ideologisesti halutaan viedä jotain eteenpäin. Sanoisin, että hallituspuolueiden kannattaisi miettiä, mutta koen, että kun nyt olemme aika loppumetreillä, niin te ette tule muuttamaan mielipidettänne.

Ei tässä varmaan jää mitään muuta lisättäväksi, mutta tässä on meidän huolestuttava perusteltu, ja olisi kiva kuulla argumentoituja vastauksia, mutta tälläkin hetkellä täällä näyttää olevan kolmesta hallituspuolueesta neljä edustajaa, jotka räpläävät kännyköitään — no, katsotaan, tuleeko mitään vastauksia vai mennäänkö taas ideologialla. Pohtikaa vähän.

15.20 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tässä nyt oikeastaan on käyty jo aika tuttu keskustelu, sitä on käyty sekä tämän hallituksen esityksen että myöskin talousvaliokunnasta tulleen osakesäästötiliesityksen yhteydessä. Ja aika paljon puhutaan mielikuvista ja aika paljon vähemmän faktoista. Minä vielä ehkä yrittäisin kiteyttää muutamaan teemaan tämän keskustelun.

Mehän kaikki kannatamme markkinataloutta, mutta usein sanotaan, että markkinatalouden kannattajat voi jakaa kahteen leiriin: on ne, jotka ovat pro market, ja ne, jotka ovat pro business — pro market eli ne, jotka kannattavat kilpailua ja markkinoita, vastaan ne, jotka kannattavat elinkeinoelämän etuja.

Pro market -ajatteluun kuuluu siis kilpailun edistäminen, ja siihen kuuluu myöskin esimerkiksi sijoitusmuotojen neutraalius, se, että mikään verokohtelu ei kannusta sijoittamaan johonkin tiettyyn kohtaan vaan yksinomaan sen sijoituksen itsessään antama tuotto. Ja tähän liittyy tietenkin neutraali verojärjestelmä, jossa se itse toiminnan tuotto on se syy, miksi jokin investointi tehdään, eikä se, että siitä saadaan verohyötyä. Tässä ajattelussa siis verotukien karsinta on olennaista, ja on murheellista, että esimerkiksi yritystukien karsimistyöryhmä ei päässyt eteenpäin.

Ja sitten on se toinen puoli, joka nyt tässä osakesäästötilin yhteydessä on päässyt voitolle, eli tämä pro business -puoli, joka tässä haluaa mieluummin saada aikaan verotuksen neutraaliudesta tinkien ja verotukia lisäten lisää liiketoimintaa, ehkä ennen kaikkea pankkeille, ja samalla leimata ne ihmiset, jotka faktoihin perustuen haluavat pitää huolen sekä veropohjan tiiviyydestä että verojärjestelmästä ja jotka haluavat, kuten minä tässä, esittää esimerkiksi verotason alentamista, piensijoittamisen houkuttelevaksi tekemistä suoraan veroa alentamalla eikä tällaisia härveleitä rakentamalla.

Toinen, mitä täällä sanottiin, oli se, että tämä osakesäästötili olisi yksinkertainen tavallisille ihmisille. Itse asiassa eivät rahastosäästäminen ja suora osakesäästäminen ole vaikeita tälläkään hetkellä. Se on hyvin yksinkertaista. Vaimonikin on avannut tällaisen arvo-osuustilin, ja se osoittaa, että se ei ole kovin monimutkaista kenellekään. Mutta kysymys on siitä, että se voi olla tekijälle yksinkertainen mutta se koko verojärjestelmän kannalta on äärimmäisen monimutkainen. Ja tämä monimutkaistaa ja tekee entistä vaikeammaksi koko verojärjestelmän.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Sitten on verrattu Ruotsiin ja Viroon, ja tässäkin, ikävä kyllä, vähän liikaa mielikuva-pohjalta. Tosiasia on se, että kun ISK-tilit aloitettiin vuonna 2012, niin viiden vuoden aikana Ruotsin tilintarkastusviraston, Riksrevisionenin, laskelmien mukaan oli menetetty verotuottoja euroina 4 miljardia euroa viidessä vuodessa. Sen verran ruotsalainen hyvinvointivaltio oli siirtänyt etuja tavallisilta veronmaksajilta supistuvalla sijoittajajoukolle. Ja todellakin, kun katsoo Euroclearin tilastoja: kun tämä ruotsalainen tili alkoi, niin ruotsalaisista 19 prosenttia sijoitti Tukholman pörssiin, ja viisi vuotta myöhemmin heitä oli 18 prosenttia. Kuten Suomessa, Ruotsissakin sijoittaminen keskittyy sille äärimmäisen varakkaalle joukolle.

Sitten sanotaan, että olisi oikeudenmukaista se, että tavallinen ihminen saisi samat edut kuin suursijoittaja, joka on pystynyt tähän asti hyödyntämään näitä vakuutuskuorien veroetuja — tässäkin salissa on useita, tai ainakin joitakin, joilla on tällaisia kapitalisaatiosopimuksia ja sijoitusvakuutuksia — mutta eikö se pitäisi ajatella toisin päin? Kyllä näin on, että niitten veroedut, niitten 40 miljardin euron pääomaan kasvaneet veroedut, ovat aivan kohtuuttomia verrattuna meidän tavallisten sijoittajien osakesijoituksiin. Niitä veroetuja pitäisi pystyä karsimaan, eikä niin, että ajatellaan, että se on esimerkki sitten muillekin.

Lisäksi on huomattava, että nyt tässä Suomen mallissa tarjotaan sellaista veroetua, mitä missään muussa Pohjoismaassa ei myönnetä. Se on se, että, vastoin valtiovarainministeriön asiantuntijatyöryhmän esitystä, myöskin osingot jäisivät verottamatta tässä mallissa. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, kaikissa, verotetaan näitä sijoituksia tavalla tai toisella. Ruotsissa on niin sanottu schablonskatt, joka on tällainen ikään kuin automaattinen, laskennallinen vero näistä sijoituksista. Siellä on olemassa siis tällainen menettely, jota nyt tässä suomalaisessa mallissa ei tule.

Siitä huolimatta, vaikka näissä malleissa on eroja — suomalainen malli on siis varsin antelias — niin tämä rinnastuksen mahdollisuus, josta aikaisemmin puhuin ja joka on vakava huoli, jonka myös asiantuntijat jakavat, on se, johon ei ole kyetty vastaamaan. Olen tietenkin iloinen siitä, että edustaja Suutari sanoi, että ”minun mielestäni” tässä ei ole ongelmaa. Olisi kuitenkin ikään kuin vastuullisen lainsäädännön ja päättämisen kannalta parempi, jos voisimme olla edes hiukan varmempia siitä, että tämä riski ei tule toteutumaan. En tarkoita, että tästä pitäisi mitään notifikaatiota tehdä Euroopan unioniin tällä kertaa, vaan että se olisi edes tutkittu ja tehty ne vertailut, millä kriteereillä tällainen rinnastus voi tapahtua. Sillä, kuten todettua, jos tässä käy niin, että suomalaisten sijoitukset suomalaiseseen varallisuuteen eivät toteudu vaan ulkomaiset saavat Suomesta hyödyn ja suomalaiset rahat karkaavat ulkomaalaisille vastaaville tileille, niin tämä moninkertaistaa vielä sen jo lasketun 160 miljoonan euron veromenetyksen.

Siis vielä kerran: se, mikä olisi se pro market -ratkaisu verrattuna tähän tarjoamaanne pro business -ratkaisuun, on se, että todetaan, että suursijoittajien nollaosinkovero verrattuna piensijoittajien 25,5 prosentin osinkoveroon [Puhemies koputtaa] on epäoikeudenmukainen, ja lasketaan siis suosiolla piensijoittajien osinkoveroa, arvoisa puhemies, ja nostetaan näitten nollaverotettujen suursäätiöiden, ulkomaisten omistajien ja rahastojen [Puhemies koputtaa] verotusta edes 5 prosenttiin.

15.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun olen kuunnellut näitä puheenvuoroja, olen hieman ihmetellyt sitä, minkä takia meillä Suomessa ollaan niin kateellisia. Jos joku pikkuisen menestyy ja sattuisi saamaan vähän voittoa, niin sitä pitää olla heti

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

kynsin ja kirvein viemässä se henkilökohtaisesti pois tai verottajan toimesta sieltä kaikki mahdollinen toiminta estää.

Meillä Suomessahan on se perusongelma, että yrityksiltä puuttuu pääomaa, se on tosi-asia. Jos joku yritys — otetaan vaikka metsäkoneyritys — haluaa laajentaa toimintaansa ja yrittää saada pääomaa markkinoilta laajentaakseen toimintaa, ostaakseen koneita ja laitteita ja rakentaakseen vaikka konehallin, niin rahansaanti pankeista on tänäpäni äärimmäisen vaikeaa, vakuuksia, niitä ehtoja, on äärimmäisen vaikea täyttää, ja pitää melkein olla takaa-jat tai sitten reaalivakuutta eli esimerkiksi tilillä rahaa — mutta mitä sitä tilillä rahaa pitää-mään, jos kerran meinaa investoida.

Elikkä tässä asiassa ja hallituksen esityksessä valiokunta on tehnyt hyvää työtä, ja ko-rostaisin sitä, mitä valiokunta on lausunut. Täällähän lukee mietinnön sivulla 5 näin: ”Esi-tys yhtenäistää toisaalta olennaisella tavalla eri välillisten sijoitusmuotojen verokohtelua. Se edistää siten neutraalisuutta eri sijoitusmuotojen ja palveluja tarjoavien alojen kesken. Yhtenäiset verotusperiaatteet tekevät myös tuotteiden vertailun verovelvollisille nykyistä helpommaksi.” Siis eihän tämä ole mikään ensikertainen tämän lajin asia, vaan tämä on yksi lisä siihen ketjuun niin, että tavallisella suomalaisella ihmisellä on mahdollisuus sii-hen 50 000 euroon asti sijoittaa näitä rahoja sinne tilille. Jos siellä sitä tuottoa syntyy, niin se tuotto jää sinne tilille, ja sitten kun joskus sieltä realisoit sitä rahaa eli nostaa niitä synty-neitä tuottoja, niin sitten siinä yhteydessä maksetaan vero. Aivan normaalia menettelyä.

Mutta minun mielestäni tässä keskustelussa on hieman tympeä sävy sen suhteen, että ei olisi ihmisillä mahdollisuutta pikkuisen enemmän saada tuottoa sille säästämälleen sum-malle. Meillähän on se tilanne tänäpäni, että — kuten sanoi edustaja Savio, joka käytti äs-ken aivan erinomaisen puheenvuoron — noin 80 miljardia euroa lepää tuommoisilla nol-lakorkoisilla tileillä, jotka eivät tuota mitään, [Timo Harakan välihuuto] pahimmillaan tap-piota. — Edustaja Harakka, jos te taas kerran kuuntelisitte toisia. Ymmärrän, että te olette aivan erinomainen kansanedustaja, te tiedätte kaiken. Toivon, että jonain päivänä teistä tu-lisi vaikka aivokirurgi, te varmaan tekisitte hyvää jälkeä. Mutta kun kunnioittaisitte sitä, mitä täällä edustajat ovat sanoneet. [Pia Viitanen: Voi voi!] — Edustaja Savio piti erin-omaisen puheenvuoron. Hän analysoi tätä tilannetta erittäin hyvin, ja pakkohan meidän, hyvänen aika, nyt kun näitä suomalaisia sijoitusmuotoja kehitetään, on pysyä muun maa-ilman mukana, koska me olemme valinneet Euroopan unionin jäseneksi liittyessämme avoimen markkinan tien. Jos joku haluaa rahansa sijoittaa jonnekin, vaikka nyt Cayman-saarille, niin se onnistuu aivan vallon hyvin siirtämällä vaikka yritystoiminta kokonaan Suomesta pois, ja se olisi tälle kansakunnalle se suurin tappio, niin että kyllä meidän pitää näitä omia systeemejä pyrkiä kehittämään, että ihmiset sijoittaisivat suomalaiseen yritys-toimintaan eivätkä lähtisi sinne Caymansaarille.

15.30 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Eesti-lä tuossa jo aikaisemmin viisaasti totesi, eivät ne pankkiin sijoitetut suomalaiset varat mis-sään lepää. Ne ovat sen pankin vastinetta niille lainoituksille, mitä ne antavat esimerkiksi mainitsemallemme metsäkoneyrittäjälle, joten ilman niitä varoja metsäkoneyrittäjänne ei saa pankista lainaa. Ja osakesäästötillillähän ei ole mitään tekemistä tämän rahoituksen kanssa, päinvastoin, koska tämä on suunnattu pörssiosakkeisiin, ei siis pienyritysten rahoitushuoltoon, kuten täällä jostain kumman syystä koko ajan ikään kuin väitetään — eikä tie-tenkään myöskään vain suomalaisiin osakkeisiin, vaan ihan caymansaarelaisiin osakkei-siin, amerikkalaisiin, ruotsalaisiin, norjalaisiin osakkeisiin. Mutta edelleen se peruskysy-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

mys kuuluu: miksi sitä jo kaikkein tuottoisinta sijoitusmuotoa pitää erikseen verotuella tukea? Eivät ihmiset tyhmiä ole, että he eivät ymmärtäisi saada rahojaan poikimaan, vaan yksinkertaisesti sitä ylimääräistä rahaa, jota sijoittaa, ei ole, [Puhemies koputtaa] ja sitä ylimääräistä rahaa saadaan parhaiten alentamalla tuloveroa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ehdotan, että mennään puhujalistaan, koska seuraavat puheenvuorot ovat henkilöille, jotka pyysivät nyt myös vastauspuheenvuoroa. Eliikkä ensimmäisenä edustaja Eestilä ja sitten edustaja Suutari.

15.32 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Yanar nosti esille kokouksen ikään kuin ideologisen tavoitteena, että me jollain tavalla haluaisimme mahdollisimman vähän maksaa veroja ja sillä tavalla tämmöisiä hallituksen esityksiä sitten tuoda tähän suureen saliin, mutta kyllä minä itse edelleen näen, ettei tässä mitään ideologiaa ole taustalla vaan ihan puhtaasti se, että me teemme ja laajennamme ihan tavallisten ihmisten mahdollisuuksia säästää rahaa ja sitten jollakin tavalla tukea suomalaisia pörssiyrityksiä, toki ulkomaalaisiakin pörssiyrityksiä.

Itse edelleen korostan tätä yksinkertaisuutta, mikä tähän sisältyy: tänne voi panna rahaa, ostaa osakkeita ja unohtaa ne sinne, ei tarvitse millään tavalla tehdä veroilmoituksia mistään luovutusvoitoista ja luovutustappiosta, niin että sitten aikanaan, kun nostaa sieltä rahaa, verotetaan sen mukaan, mitä on pannut pääomia ja mikä sen senhetkinen arvo on, kun rahaa nostaa.

Aika paljon täällä on myös puhuttu ISK-tilistä, joka on Ruotsissa, ja siellähän tilanne on täysin päinvastainen: siellä verotetaan sitä tilin arvoa kunakin vuonna, ja se verotus on erittäin pieni — en muista, onko se jotakin 0,65 prosenttia tai jotakin tämmöistä — ja sitten kun ihminen nostaa sieltä rahoja, niin ne ovat verovapaita. Sen takia ilmeisesti Ruotsissa nämä pylväät koko ajan nousevat, kuinka paljon sitä tiliä siellä käytetään. Sitä halutaan ikään kuin edistää.

Minä näkisin tämän jopa niin, että tämä on erinomainen mahdollisuus perheelle, kun lapset tulevat 18-vuotiaiksi, panna pieniä summia tälle tilille ja ostaa jotakin, vaikka kotimaisia osakkeita tai mitä haluaa, ja ikään kuin taloustietoa ja -taitoa lähteä tällä tavalla opettamaan. Kun säästetään ja sijoitetaan viisaasti, niin siitä voi sitten vanhemmitenkin nauttia.

Ja tietenkin sitten kun nostaa näistä sijoituksista rahat ulos tililtä, niin maksaa veroja, ja näin ollen näen edelleen kuten edustaja Lehti, että kun tämä summa, mikä nostetaan, paisuu ja paisuu vuosien mittaan, niin valtio saa enemmän verotuloja.

15.34 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys osakesäästötilin ja kertamaksullisten eläkevakuutus- ja vakuutustuotteiden tuloveron uudistamisesta, eliikkä me olemme puhuneet vain tästä osakesäästötilistä, ja täällä annettiin kuva, että tässä olisivat asiantuntijat enimmäkseen duubioineet tätä eivätkä olisi tämän puolesta lausuneet, mutta sitten ajattelin, että katsonpa omat muistiinpanot näiltä asiantuntijoilta ja tuon niitä teille sitten tässä esille.

Etlä lausuu, että osakesäästötilin veromalli on samantapainen kuin rahastoissa. Kun on sijoitusrahastoja, niin silloin sijoittaminen on edullista. Eliikkä tämä ei ole kunnianhimoinen, ja tämä ei tule olemaan kovin suosittua, Etlä ennusti tällä tavalla. Ja sen perusteena oli

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

se, että tässä on tämä katto olemassa, 50 000, ja sitten se, että tässä on tämä vero kuitenkin olemassa.

VATT kuitenkin lausui näin, että tämä osakesäästötili toteutettuna mahdollistaa verotuksen ikuisen lykkäämisen. [Timo Harakka: Niin!] Elikkä tämä oli se terävin kärki tässä arvostelussa, kun verotuksesta luovutaan. [Pia Viitanen: Täällähän äsken kerrottiin, miten se vero tulee takaisin!] — Niin. No, tämä on minun muistiinpanoni. Minun mielestäni tämä perintövero tulee olemaan vielä siinä välissä.

Ja sitten Turun yliopisto lausui, että tässä on pyrkimys suoran osakesijoittamisen ja kansankapitalismin kasvattamiseen ja että tämä on hyvä asia mutta onko tarpeen tämä 50 000 euron raja. Elikkä puoltava lausunto mutta duubioi tätä rajaa.

Itä-Suomen yliopisto: tämä kannustaa kansalaisen osakesäästämiseen, ja tämä on hyvä, mutta tällä hetkellä on olemassa myös sijoitusrahastot, joissa on samanlaiset veroedut kuin on duubioitu yleisesti. Elikkä sijoitusrahastossa sinä voit tehdä samalla tavalla, laittaa sinne rahan, ja sinun ei tarvitse ikinä maksaa sijoitusrahastosta veroja, jos et sinä nosta sieltä. Se rahasto kasvaa omia aikojaan siellä, ihan samalla tavalla kuin tämä osakesäästötili.

Tampereen yliopisto: tämä tuo uuden mallin pääomaverotukseen, lisää kyllä neutraliteettia sijoitusrahastoihin nähden, elikkä muihin sijoitusrahastoihin nähden tämä lisää neutraliteettia. [Timo Harakka: Ei koko verojärjestelmässä!] — Joo, joo. Mutta kun sijoitusrahastot ovat jo olemassa ja niissä on omat lait. Täällä on puhuttu koko ajan näistä vakuutussäästökuorista ja muista, mutta asiantuntijat puhuvat sijoituksista rinnasteisesti rahastoihin nähden, joita jokainen voi tehdä tuolla pörssissä, ihan jokainen.

Finanssiala ry kannattaa esitystä, joka on kyllä nopeasti tuotu, ja sitten verotuksen ikärajoja voitaisiin tarkastella uudelleen.

NASDAQ kannattaa, mutta tappioiden käsittely- ja hankintaolettama tulee tämän jälkeen käsitellä uudelleen. Elikkä ainoa on se, miten käsitellä ”hankintaolettama” käsitellään sitten huomattavasti myöhemmin.

Pörssisäätiö: on hyvä, että osakesäästäminen tuodaan tavalliselle säästäjälle normaaliksi toiminnaksi — tämä on erittäin positiivinen kannanotto — ja tappioiden vähentämisen tulisi olla heti mahdollista. Nythän pitää lopettaa tämä tili, ennen kuin sitten pystyt siihen, jos siellä sisällä on tapahtunut niin suuria tappioita, että sinun pitäisi saada siitä muusta tulosta vähennystä tämän perusteella — jos on niin pahasti käynyt. Se ei tässä ole mahdollista, mutta eihän tätä ole tuotu esille. Ja sitten Pörssisäätiön mielestä käyttöönotto vuonna 2020 on liian kaukana. Minun mielestäni tämä on positiivinen lausuma, mutta olisi pitänyt nopeammin tuoda markkinoille tämä. [Timo Harakka: Kenen mielestä?] — Tämä oli Suomen Pörssisäätiö. [Timo Harakka: Yllättäen!] — No mutta täällä on näin, haluatko tuoda jonkun muun, niin toisit täällä esille lausunnon?

EK: Ok. 50 000:n raja ei ole hyvä, pitäisi poistaa, ja tappion tasausta nostettaessa ei veroseuraamus ole symmetrinen voiton tilanteen kanssa. Elikkä EK kiinnittää samaan asiaan huomiota. Tappiot eivät ole mahdollisia ennen kuin lopetat koko tilin, mutta voitosta makset veroja, jos nostat siitä välillä pois.

Kauppakamari: oikeastaan sama kuin äskeinen, ja sitten tämä 50 000.

Veronmaksajain Keskusliitto: tyydyttävä, vakuutusten verotusta pitäisi kiristää ja helpottaa siirtymistä sijoituksesta toiseen. Eli tämä on varovainen askel Veronmaksajien mielestä. Ja niin pois päin.

Tomi Viitala — hän on Aalto-yliopiston professori tältä alalta — puolustaa, että tässä tavoitellaan kokonaisuutta, kehitetään eri sijoitusmuotoja, kavennetaan sijoitusvakuutuksen

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

ja -verotuksen lykkäämisetuja. Elikkä sijoitusvakuutuksen, josta tässä on puhuttu, verotusetuja kavennetaan tässä tapauksessa. Ja täällä ei tietenkään ole puhuttu siitä mitään, mutta sillä on valtion verotuloja lisäävä vaikutus.

Verohallinnon mielestä tämä on tietysti tarpeellinen. Siis Verohallinto sanoi, että tämä on tarpeellinen uudistus, ja antaa verotuen sijoituksille, joita tähän saakka on tarjonnut lähinnä ulkomaalaiset tahot. Verottaja on sitä mieltä itse, että nyt kun vain ulkomaalaiset tahot ovat tätä pystyneet tarjoamaan, on hyvä, että meillä on kotimainenkin mahdollisuus tässä olemassa. [Timo Harakan välihuuto]

Finnwatch on oletetusti tätä vastaan — ja varmasti demarit mielellään tuovat esille, että Finnwatch on tätä vastaan — ihan selkeästi, koska tämä on haastava verottajalle ja veromenetyksiä ei ole arvioitu — vaikka ne on kuitenkin arvioitu — ja tällä legitimoidaan nämä vakuutuskuoret.

Heikki Niskakangas, joka on tämän valtakunnan ehkä tunnetuin veroasiantuntija, sanoo, että tämäntyyppinen uudistus [Puhemies koputtaa] täytyy tehdä, [Puhemies koputtaa] vero-oikeudellisesti, ja nyt legitimoidaan kapitalisaatiosopimukset ja säästötili henkivakuutuksen kaltaiseksi. — Ja tämä oli viimeinen, kiitoksia.

15.41 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Suutaria ja edustaja Eestilää, joiden kanssa on ilo käydä asiallista keskustelua, joka perustuu faktoihin ja aitoon, avoimeen vuorovaikutukseen eikä siihen, että luetellaan jo ennalta päätettyjä käsityksiä paperista ja varsinkin sitten ehkä erimielisen tahon motiiveja arvuutellaan pahansuovalla tavalla. Siis kiitos siitä, että tällaista keskustelua voi käydä, ja yritän myöskin itse ottaa siitä esimerkkiä.

Oli hyvä havainto verrata näitä esitettyjä osakesäästötilejä rahastoihin, jotka ovat jo nyt suomalaisilla kotitalouksilla se kaikkein suosituin tapa sijoittaa pankkitilin ulkopuolelle — juuri sen tähden, että se on todella helppoa. Mutta se onkin poikkeus tässä meidän yleisessä verojärjestelmässämme. Se on poikkeus, sillä rahastoille on myönnetty se lykkääntymisetu niin, että osingot voivat jäädä sinne, jos valitsee sen kasvuvaihtoehdon tuottovaihtoehdon lisäksi. Tämä kertookin juuri sen, mikä vaara ja hankaluus siinä on. En siis vastusta ollenkaan näitä rahastoja. Ne ovat olleet hyvä tapa säästää. Moni lapsi saa vaikka ristiäislahjanaan tällaisen rahaston. Se on hyvä tapa säästää, mutta se ongelma on se, että jos tehdään verojärjestelmään jokin poikkeus, niin kuin tässä tapauksessa, silloin se poikkeus ikään kuin perustele uuden poikkeuksen, niin kuin tässä tapauksessa, jolloin silloin kun sanotaan, että nämä keskenään ovat ikään kuin neutraaleja eli samankaltaisia, ei tulla katsoneeksi sitä koko järjestelmää, jossa nämä ovat poikkeuksia ja lisäävät epäneutraaliutta.

Oli mielenkiintoista, että kävitte läpi näitä lausuntoja. Siinä kävi oikeastaan aika hyvin ilmi sellainen perusseikka, mikä valiokunnassa on mietityttänyt, että nämä eturyhmät, edunsaajat, ovat tässä hyvin edustettuina. Tuossakin oli varmaan toistakymmentä sellaista tahoa, jotka hyötyvät osakesäästötilin synnyttämisestä eli jotka tekevät siitä bisnestä, ja he sitten puolueettomina asiantuntijoina tulevat kertomaan, että heidän mielestään tämä on hyvä järjestelmä. Ei yksinomaan tässä kohtaa vaan muutoinkin tämä on pulmallista. — Koska näyttää siltä, että puheenvuoroni kuitenkin venyy yli sallitun 3 minuutin, tulen pönttöön jatkamaan tätä sinänsä mielenkiintoista debattia. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Itselläni ei ollut näitä lausuntoja nyt mukana, mutta kun vetositte siihen, että Verohallinto piti uudistusta tarpeellisena, niin se liittyi nimenomaan kyllä juuri tähän tuloverolain 35 b §:ään, joka edustaja Suutarin hyvin kuvaamalla tavalla vihdoin viimein rajoittaa näit-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

ten vakuutuskuorten suorastaan törkeää käyttöä aggressiiviseen verosuunnitteluun. Se, että ulkomaalaiset ovat pystyneet tarjoamaan sellaisia vakuutuksia, joissa kiinteistöjä ja jopa oma liiketoiminta on voitu laittaa näihin vakuutuskuoriin ja sillä tavoin välttää verotusta, on kerta kaikkiaan sellainen valtava ehkä satojenkin miljoonien eurojen verovahinkoa aiheuttanut menettely, johon Verohallinto on yrittänyt puuttua. Mutta miksi se ei ole voinut puuttua aikaisemmin? Koska ei ollut lainsäädäntöä. Tästä puhuin aikaisemmin täällä pöytäkirjassa enkä ryhdy sitä toistamaan, mutta yksi iso ongelma on se, että meille on päässyt syntymään tällainen vakuutuskuorten järjestelmä ilman lainsäädäntöä, sillä tavalla, että vakuutuksia, jotka olivat aikaisemmin kiinteätuottoisia, on muutettu sijoitusvakuutuksiksi, sitten sen jälkeen se on muuttunut niin, ettei enää vakuutetakaan ketään henkilöä, ja sitten on syntynyt näitä kapitalisaatiosopimuksia ja muita järjestelmiä, joita laki ei tunne. Nyt ensimmäistä kertaa tämän osakesäästötilin osalta, joka laajentaa tällaista menettelyä tietyn rajauksin, otetaan nämäkin lain piiriin ja legitimoidaan nämä järjestelyt, ilman että meillä olisi käyty yhteiskunnallista keskustelua siitä, mihin tällaisia vakuutuskuoria kukaan tarvitsee, mihin niitä tarvitsevat muut kuin varakkaat ihmiset, jotka haluavat piilottaa varallisuutta ja välttää veronmaksua. Nämä eivät ole mitään rikollista toimintaa, mutta onko se yhteiskunnan kokonaisedun kannalta hyödyllistä, että tällaisia instrumentteja on, ja olisiko ollut aiheellista, että olisi tehty siihen liittyvää kokonaispuntarointia ja sitä kautta jopa esimerkiksi perustuslakivaliokunnan yhdenvertaisuuspuntaroinnin läpikäyvässä lainvalmistelussa siitä, mitä tehdä näille vakuutuskuorille? Nyt joudumme hiukan paikkaamaan — ja tämä on tämän kokonaisuuden ainoa hyvä puoli — sitä epäsuhtaa, jonka tällaiset tuotteet ovat voineet saada aikaan, ja silloin on selvää, että Verohallinnon osalta juuri tämä oli tarpeellinen ja välttämätön parannus.

Muutoin mainitsemanne lausijat olivat lähinnä niitä, jotka hyötyvät tästä järjestelmästä, ja olen kyllä sitä mieltä, että meidän valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa tulisi suhtautua aika vakavasti siihen tilanteeseen, että finanssiala ja pankit markkinoivat näitä tuotteitaan juuri tällä veroedulla eli he saavat siitä esimerkiksi muhkeat tilinhoitopalkkiot, jotka kattavat sen, että asiakas ei joudu niistä maksamaan veroa. Se, että markkinoidaan erilaisia menettelyitä, joilla verottajalta voidaan ottaa pois ja pitää itse, tai mieluummin pankeilla, on sellaista yhteiskuntamoraalia rapauttavaa toimintaa, jota meidän ei tulisi ainakaan ihan syyttää suotta edistää.

Lopuksi totean vielä, että apulaisprofessori Tomi Viitala, joka on yksi tärkeimpiä kuultavia melkein missä tahansa veroasiassa, kiinnitti suurimmassa osassa lausuntoaan huomiota juuri tähän puutteellisesti pohdittuun rinnasteisuuteen. Hän nosti erittäin seikkaperäisesti esille sen kysymyksenasettelun, missä määrin tämä aiottu osakesäästötili rinnastuisi ulkomaisiin tuotteisiin. Tämä on Verohallinnossa oleva selkeä huoli, että huhujen mukaan ruotsalaiset pankit jo tehtailevat tällaisia nollaverohakemuksia suomalaisista osakemistuksista vedoten siihen, että niitä tulisi kohdella samalla tavalla kuin vastaavia ruotsalaisia tuotteita, [Puhemies koputtaa] ja ikävää on se, että me joudumme tällä tavalla kantaan kautta kokeilemaan, toteutuuko tämä uhka.

15.48 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen kerran edustaja Harakalle siitä, että olette täällä lukuisissa puheenvuoroissanne todella hyvin avannut myös eduskunnan pöytäkirjoihin myöhemmin luettavaksi tätä monipuolista kokonaisuutta, sen taustoja ja niitä duubioita, mitä olemme esimerkiksi siellä verojaostossa asiantuntijoilta kuulleet. Ihan samalla tavalla kiinnitin huomiota siihen — sinänsä oli hyvä, että edustaja Suutari kävi läpi

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

näitä muistiinpanoja — että totta kai — mielestäni se ei ole kovinkaan yllättävää — esimerkiksi Pörssisäätiö kannattaa tätä. Minusta se on aivan itsestään selvä asia. Mutta sitten tosiaan näitä seikkoja, mihin edustaja Harakka tuon puheenvuoronsa päätti, että on tämä rinnastus esimerkiksi ulkomaisiin tileihin, kyllä todella moni pohti, kyseenalaisti ja totesi, että selvittämisen tarvetta tässä olisi.

Minun piti jo aiemmin, puhemies, se sanoa — kun tähän on merkittävä uhka — että se verotulomenetys voi olla enemmänkin kuin joku 60 miljoonaa, se voi olla vaikka kuinka suuri. Tämän kaltaisessa maailmassa, ja Euroopassakin, missä parhaillaan elämme, luulisi tänä päivänä, että edes tämä asia jollain tavalla kiinnostaisi laajemminkin kuin vain oppositiota, että mitä ihan oikeasti voisimme tehdä, jotta me emme niitä verotuloja menettäisi ulkomaille, koska kuitenkin on niin — minä alleviivaan vielä kerran — että meillä tulee olemaan haasteelliset ajat ja meillä on asioita, mitkä pitää saattaa kuntoon. Meillä on parannettava eläkkeensaajien asemaa. Meillä on vanhustenhoivan tila, meidän lapsemme ja monta tärkeää asiaa huolehdittavana. Ja silloin ei ole varaa tällaisiin veromenetyksiin. Tästä on kysymys.

Ja koska näen, että seuraavaksi edustaja Hoskonen on pyytänyt puheenvuoron, niin kerroin jo etukäteen — toivon, että nyt kuuntelette — että kellään ei ole mitään sitä vastaan, että ihmiset sijoittavat, ja kellään ei ole mitään sitä vastaan, että kansankapitalismi edistyy. Olen joskus aiemmin sanonut, että en sinänsä pidä sanasta ”kapitalismi” mutta pidän sanasta ”kansa”, ja se on mielestäni tärkeä asia. Ja on varmasti monia tapoja näin toimia, mutta ei kannata eikä pidä tehdä niin, että teemme sellaisia järjestelyjä, että me kannustamme nimenomaan siihen, että meidän verotuottojamme käytännössä menee ulkomaille tai ne jäävät tämän takia saamatta. Siinä ei ole mitään järkeä. Siinä ei ole kansantalouden kannalta järkeä. Eikä kenenkään ihmisen oikeudenmukaisuus siitä vaarannu, vaikka jättäisimme tällaiset veroedut kokonaan tekemättä. Tästä on, puhemies, kysymys.

Viime kädessä kysymys on arvovalinnoista. Kyllä minä ymmärrän: tämä hallitus aloitti työnsä niin — perussuomalaiset olivat muuten silloin hallituksessa — että he antoivat miljoonaperinnöille perintöveron kevennyksiä. Onko se nyt sitten ihan näin, että ne arvovalinnat täytyy tehdä näin, [Puhemies koputtaa] vai voisimmeko tehdä toisenkin tyyppisiä valintoja? [Puhemies koputtaa] Siitä on kysymys.

15.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! On se kuitenkin hyvä, jos jollekin henkilölle, jolla on nollakorkoisella tilillä rahaa tänä päivänä, avautuu mahdollisuus sijoittaa se vähän parempituottoiselle tilille, ja se sitten hänelle koituu myöhemmin, ehkä sitten, kun eläkkeelle jää esimerkiksi, ja hän voi vaikka sen jälkeen hieman vaikka matkustella ja nauttia hieman elämästä.

Kun täällä on väitelty siitä, tuottavatko ne nollakorkoisella tilillä, niin totta kai niistä on hyötyä. Eihän se pankki niitä siellä tilillään pidä, vaan se myy ne rahat eteenpäin, vaikka sille metsäkoneyhtiölle tai metallifirmalle tai kelle tahansa. Mutta se hyöty menee ihan väärälle henkilölle. Minä en ymmärrä, minkä tautta se eläkettä odottava mies tai nainen, joka toivoisi vanhemmalle iälle vaikka sitten muutamaa helpompaa vuotta, ei omasta omaisuudestaan voisi saada hieman parempaa tuottoa. Pitäkö se antaa jollekin toiselle? Siltä nollakorkoiselta tililtä se hyöty menee jonnekin muualle. Nyt se nollakorkoiselta tililtä siirtyisi sille mummelille tai ukkelille, joka säästää sen 50 000 ja saa itselleen sen hyödyn, eikä se hyödytä niitä muita.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Minä en ymmärrä tätä demarien logiikkaa. Pitäkö sen tavallisen pienituloisen ihmisen olla aina se kärsijä? Hänen puolestaanhan tässä tehdään töitä. Elikkä hän saa nyt sen pikuisen hyödyn itselleen nostettua. [Timo Harakka: Eikö hänellä nyt ole sitä?] — No, nolakorkoisella tilillä jos on se 50 000 euroa rahaa, niin siitä saa edelleen 0 prosenttia tai 0,1 prosenttia tuottoa, 50 000 eurosta tuotto tilillä on lähes nolla. Onhan se hyvin vähän, muutama kymppi taitaa tulla, viisikymppiä, mutta ei sillä ole merkitystä. Mutta jos hän saa sieltä vaikka 10 000 sen odottamansa 20 vuoden aikana, niin hyvä näin. — Minä en ymmärrä sitä, minkä tautta sitä pientä mummoa pitää vielä kerran rangaista, [Timo Harakka nauraa] kun hän on kuitenkin kovia veroja siitä jo maksanut.

Ja mitä tulee sitten näiden verojärjestelmien vertaamiseen, niin varoitan siitä: älkää, hyvät ihmiset, vertailko eri maiden välillä verojärjestelmiä, koska siellä on sellaisia systeemejä, jotka eivät mitenkään sovellu meille. Esimerkkinä mainittakoon, ei verojärjestelmästä vaan työttömyysturvasta, vaikka Tanska. Aina sanotaan — täälläkin talossa on sanottu monta kertaa — että Tanskassa on huippuhyvä työttömyysturva. On, on, se työttömyysturva on siinä työttömyyden alkuvaiheessa erittäin hyvä, mutta se laskee jyrkästi sen jälkeen. Elikkä älkää verratko eri maiden järjestelmiä keskenään, koska ne eivät ole yhteismitallisia. Se antaa aivan väärän kuvan kaikista järjestelmistä.

Ja sanonpahan vain — tulkitsen niin, saatat olla hyvinkin väärässä, kun en ehkä kaikkia asioita ymmärrä hyvin — että kun tässä keskustelussa on käynyt ilmi demarien se vanha perinne, jota te olette aina viljelleet, että veroja pitää rakastaa, niitä pitää totta kai maksaa, niin viime vaalikaudellahan te valtiontaloutta peukaloitte ja mestaroitte ja valtion julkisen talouden rahoitusasema heikkeni 39 miljardia euroa. Olette kyllä oman oppinäytteenne antaneet Suomen kansalle. Eikö se jo riitä?

15.54 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ajattelin ihan vain lyhyesti vastata. Voin jättää edustaja Suutarille omasta puolestani viimeisen puheenvuoron, jos ei nyt ihan pakottavaa tarvetta ole vielä jotain lausua.

On se aika hauskaa tulla syytetyksi veropolitiikasta, kun meidän olemme tässä salissa tietääkseni tänään olleet ainoita, jotka ovat esittäneet veronalennuksia, jopa pääomatuoitojen verojen alennuksia — siis ihan reipasta alennusta vaihtoehtona sille, että tehtäisiin tällainen menettely. Nyt kun minua syytettiin pienen mummon rankaisemisesta, niin totean vain, että ei mikään estä tällä hetkellä sijoittamasta niitä ylimääräisiä rahoja, jos sellaisia on, rahastoihin, suoraan osakesäästämiseen tai mihinkään muuhun vaihtoehtoiseen tapaan kuin että pitää ne siellä pankkitilillä. Se on itse asiassa yllättävänkin yksinkertaista ja helppoa, ja siksi se argumentti, että tämä olisi nyt jotenkin aivan uutta ja ihmeellistä siinä helpoudessaan, [Puhemies koputtaa] ei pidä kerta kaikkiaan paikkansa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Viitanen, ja sitten edustaja Suutari, ihan listapuhe.

15.56 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kai se nyt oli pakko vastata, kun taas kerran edustaja Hoskonen ei ehkä kertonut demareista sellaista asiaa, mikä pitäisi paikkansa. Nimittäin kerrataan nyt vielä kerran tämänkin istunnon pöytäkirjaan: Meillä on vaihtoehtobudjetti, meillä on vero-ohjelma. Näissä meidän linjamme mukaisesti pienituloisen palkansaaja, pienituloisen eläkkeensaaja, työtön ihminen, opiskelija maksaisi vähemmän veroja kuin hallituksen linjan mukaan. Sitten taas oikeudenmu-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

kaisuuden nimissä joku hieman varakkaampi voisi maksaa hieman enemmän veroja. Näin yksinkertaista se on. Haemme oikeudenmukaisuutta, ja esimerkiksi sillä, mitä tänäänkin on sivuttu, että pistettäisiin vaikkapa ulkomaalaiset suursijoittajat, jotka nyt maksavat nolla-veroja, sille pienelle lähdeverolle, voitaisiin saada vaikkapa 400 miljoonaa tähän yhteiseen kassaan, jolla voisimme esimerkiksi pitää parempaa huolta vanhuksistamme tai huolehtia lapsillemme tasa-arvoisen koulutien ja niin edespäin. Tästä on kysymys, jälleen kerran. Tämä edustaja Hoskoselle, mutta hän ehti jo lähteä.

15.57 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustajat Harakka ja Viitanen ovat arvostelleet sitä, että toin esille vain myönteisiä lausuntoja, mutta tästä minun listastani — minä kirjoitan kaiken ylös, kun asiantuntijat käyvät siellä kertomassa — jäivät vain SAK ja sitten Suomen Veroasiantuntijat pois, kun niitä en ollut vahventanut. Eli en tiedä, oliko siellä vielä muita asiantuntijoita kuin ne, jotka olen jo tähän mennessä luetellut.

Toisaalta, kun sanottiin, että tässä ovat kaikki niitä, jotka hyötyvät tästä jotenkin, niin minulla ainakin on sellainen mielipide, että minä luotan siihen, että Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ei tästä varsinaisesti hyödy. Ei tästä hyödy Valtion taloudellinen tutkimuskeskukseen, ei ainakaan minun mielestäni. Ei tästä hyödy Turun yliopisto. Ei tästä hyödy Itä-Suomen yliopisto. Eikä Tampereen yliopisto. Eikä sitten tietenkään Aalto-yliopisto. Suomen Pörssisäätiö ja nämä muut saattavat, mutta en minä tiedä, hyötyykö Veronmaksajain Keskusliitto tästä. Tietysti heidän jäsenensä saattavat hyötyä, mutta silloin jos jäsenet otetaan tähän luetteloon mukaan, niin emmehän me voi arvostaa kenenkään asiantuntemusta. Minun mielestäni nämä ovat todellisia asiantuntijoita. Ja en minä usko, että Heikki Niskakangaskaan tästä mitenkään hyötyy — jos ei henkilökohtaisesti hyödy. Eli kyllä nämä enimmäkseen olivat sellaisia asiantuntijoita, jotka eivät hyödy tästä ja jotka antavat aidon mielipiteensä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 159/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 37/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 37/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.59 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Nyt meillä on edessä lakiesitys, joka on tärkeä ja jota uudistusta on monella tavalla ja kauan odotettu. Meillä on Suomessa ja ehkä Suomen ohella Ruotsissa ja Tanskassa, tuskinpa paljon muualla, erittäin arvokkaat ja monipuoliset rekisteritiedot sosiaali- ja terveyshuollon asioissa. Meillä on eri rekisterinpitäjiä, erityisesti THL, Kela, Tilastokeskus ja Väestörekisterikeskus. Mutta pulmana on se,

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

että näiden yhtenäinen käyttö nykytilanteessa on hankalaa: kun niitä halutaan yhdessä käyttää, luvat pitää pyytää eri tahoilta, ja saatavuudessa on erittäin suuria viiveitä.

Tämä on kieltämättä hyvin monitahoinen kokonaisuus, ja otan esille kolmen kaltaista problematiikkaa. Ensinnäkin tässä on hyvin erilaisia intressitarpeita. On tutkimuksen tarpeita, jotka ovat opetus- ja kulttuuriministeriön asioita, sote-ohjauksen tarpeita, STM:n tarpeita sekä innovaatio- ja kehitystoiminnan tarpeita työ- ja elinkeinoministeriön puolella. Toiseksi on erittäin tärkeää hoitaa tietosuojaa koskevat säädökset hyvin ja huolella, kysymyksen on tärkeistä henkilökohtaisista tiedoista. Ja kolmantena tämä kytkeytyy EU:n tietosuojadirektiiviin, joka pitää huomioida huolella.

Tässä ratkaisuna esitetään siis lupaviranomaista, joka toimisi THL:n erillisenä yksikkönä ja jossa nämä asiat olisi eriytetty THL:n muista tehtävistä. Tämä ratkaisu on siis varsin selvä ja hyvä, vaikka tämä pykälä on kirjoitettu hieman epäselvästi. Yksikkö on STM:n tulohjauksessa kuten koko THL. Yksikön päällikön nimittää STM poiketen THL:n periaatteesta, että laitoksen henkilökunnan nimeää pääjohtaja. Kun lupaviranomaisella on iso tehtävä, on toiminnan hyvän sujumisen kannalta tärkeää, että tämä THL:n lupaviranomainen saa toimintaansa varten riittävät resurssit ja valtuudet.

Minä tarkastelen uudistuksen merkitystä kolmelta kannalta:

Ensinnäkin tieteellisen tutkimuksen kannalta: Meillä on todella erittäin arvokkaat aineistot. Niitä hyödyntävillä tutkimuksilla voidaan saada tärkeää tietoa tautien syistä ja ehkäisymahdollisuuksista. Tämä koskee geneettisiä tekijöitä, elintapoja ja ympäristötekijöitä, ja olennaista on, että tautien syyt eivät selviä potilaita tutkimalla vaan seuraamalla vuosikausia alun perin terveitä ja eri tutkimuksissa tutkittuja henkilöitä ja selvittämällä eri rekistereillä, minkälaiset tekijät ennustavat itsenäisesti sairastumista. Tällaiset tutkimukset koituvat suomalaisen kansanterveyden hyväksi, puhumattakaan siitä, että tämä antaa suomalaiselle tutkimukselle hyvää kansainvälistä etulyöntiasemaa.

Toiseksi maakuntien tai alueellisen sote-ohjauksen kannalta ehdotettu tietojen hyödyntäminen on tärkeää. Tehokas ohjaus edellyttää hyvää tietojärjestelmää, jonka perusteella voidaan muun muassa tehokkaasti suunnata palveluja suuremmassa sairastumisriskissä oleville väestöryhmille, tehostaa tautien ehkäisyä ja sitä kautta auttaa vähentämään terveyseroja.

Uusi järjestelmä voi myös suuresti hyödyttää terveys- ja sosiaalialan innovaatioita, laitteiden, lääkkeiden ja menetelmien kehittämistä, ja erityisesti tässä suhteessa lakiesitys parani tavattomasti pitkän valiokuntakäsittelyn kuluessa. Ihmisten henkilötietoja ei tässä myydä kaupallisiin tarkoituksiin, vaan kaupalliset toimijat voivat perustellun lupapyyntönsä perusteella saada niin sanottuja aggregoituja eli yhdistettyjä tilastotietoja, jotka auttavat kansanterveyden edistämistä.

Lakiesityksen käsittelyn loppupuolella keskusteltiin myöskin tulosten julkistamisesta, ja avainasia on se, että käyttö lupaviranomainen tekee hyvän anonymisoinnin ja luovuttaa tutkijoille sellaisen aineiston, että tietosuoja voidaan turvata. Sen jälkeen tutkijoilla tulee olla perustuslain suojaama julkaisun ja tieteen vapaus tutkimustulosten julkaisemiseen, mikä valmisteluvaiheessa kyseenalaistettiin. Käyttö lupaviranomaisen toiminnan käynnistyminen merkitsee isoa prosessia, joka vaatii kaiken tuen, ja resurssien lisäksi tärkeää on riittävä siirtymäaika niin käyttö lupaviranomaisille kuin rekisterinpitäjille. Valiokunnan kokouksissa käytiin pitkä prosessi, jonka kuluessa — siis noin puolentoista vuoden prosessin kuluessa ja keskustelussa ministeriöiden kanssa — päästiin aika hyvin eteenpäin, ja laki

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

aivan olennaisesti parani. Tämä koskee muun muassa tätä tietojen käyttöä, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä tietosuojaa.

Tästä huolimattahan tässä on opposition eriävä mielipide, joka on minulle ainakin hie-
man yllättävä, koska eriävissä mielipiteissä esille tulleista tietoturva-asioista on aika huo-
lallisesti säädetty. Tietoturva on huipputärkeää, mutta uuden järjestelmän tuoma yksi am-
mattitaitoinen viranomais- ja sen ammattitaitoinen tietojen anonymisointi merkitsevät
nykyiseen, hajanaiseen eri rekisterien käsittelyyn verrattuna huomattavaa parannusta kan-
salaisten tietoturvaan. Samaan aikaan on muistettava se suuri hyöty, jonka uudistus tuo aja-
tellen kaikkia niitä tarpeita, jotka mainitsin. Pelkästään Suomen terveysalan tutkijoiden pa-
rissa on tätä uudistusta odotettu kuin kuuta nousevaa, siis sitä, että nykyinen hyvin hidas re-
kisteritietojen hyödyntäminen voidaan korvata tällaisella eri rekisteritietojen järjestämisel-
lä, yhden luukun ammattitaitoisella palvelulla.

Arvoisa puhemies! Uudistus on tärkeä saattaa voimaan varautuen siirtymävaiheeseen ja
riittäviin toimintaresursseihin THL:n yksikölle.

16.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen
tarkoituksena on luoda ajanmukaiset ja yhdenmukaiset edellytykset sosiaali- ja terveyden-
huollon palvelutoiminnassa syntyvien henkilötietoisten asiakastietojen sekä muiden ter-
veyteen ja hyvinvointiin liittyvien henkilötietojen käytölle tilastointiin, tutkimukseen, ke-
hittämiseen ja innovaatiotoimintaan, opetukseen, tietojohdantamiseen, viranomaisohjaukseen ja
-valvontaan sekä suunnittelu- ja selvitystehtäviin. Esityksessä on otettu huomioon sosiaali-
ja terveydenhuollon integraatio sekä digitalisaation voimakas vaikutus asiakastietojen
sähköiseen käsittelyyn ja sen edellyttämiin tietosuojaj- ja tietoturva-vaatimuksiin.

Olemme tulevaisuusvaliokunnassa käyneet paljon keskustelua siitä, että teknologian ke-
hittyessä ja uuden teknologian käyttöönotossa pitäisi käydä syvällistä eettistä keskustelua
ja keskustelussa tulisi aina pohtia asian hyötyjä, haittoja ja myös riskejä. Liian usein uuden
innovaation tai idean edessä ollaan niin hurmaantuneita, ettei jakseta pohtia riittävän sy-
vällisesti asiaan liittyviä riskejä tai uhkia. Minusta tämä hallituksen alkuperäinen lakiesi-
tys oli erittäin hyvä esimerkki tällaisesta, rohkenenko sanoa, vastuuttomuudesta, mutta on-
neksi valiokunta toimi tässä asiassa paljon paremmin. Alkuperäisen esityksen mukaan ih-
misten tietoja olisi vielä paljon vapaammin saanut jakaa eri tahoille eikä edes tietojen ano-
nymisyydestä olisi voitu olla varmoja. Alkuperäinen esitys oli jopa EU:n tietosuojaj-ase-
tuksen vastainen.

Sinäällään tämän lain tavoite on hyvä. En missään nimessä vastusta tätä lakia tavoiteta-
solla, mutta tämä lakiesitys oli jo alun perin huolimattomasti ja huonosti tehty ja kirjattu.
Isojen puutteiden ja virheiden takia lakiesitystä on paikkailtu ja korjailtu pitkin matkaa niin
paljon, että kysymyksessä on kyllä jo suurelta osin ihan eri esitys kuin mistä alun perin oli
kysymys. Edelleen kiitän valiokuntaa siitä, että se toimi niin huolellisesti ja oli tarkkana
tässä asiassa, sillä ilman tätä olisi ihmisten tietosuojaj joutunut suuresti vaaraan.

Mutta koska tässä on tehty niin paljon muutoksia ja niin paljon alkuperäistä esitystä on
muutettu, minä kyllä pahoin pelkään, että tällainen paikkailu on jättänyt tähän lakiesityk-
seen pahoja valuvikoja ja jopa virheitä, jotka voivat vaarantaa ihmisten tietosuojan ja -tur-
van, ja jos ne voivat vaarantaa tietosuojan ja -turvan, silloin tämä asia on huolestuttava.
Paikkailujen ja korjailujen takia lakiesitys jää epäselväksi ja sekavaksikin joiltain osin, ja
kyllä itselläni on valtava huoli edelleenkin siitä, mitä ihmisten tiedoille voi tapahtua. Mi-
nusta on väärin, että koko Suomi on ikään kuin asetettu nyt sitten koelaboratorioksi ja nyt

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

sitten katsotaan, mitä mahdollisesti tapahtuu. Toivottavasti kaikki menee hyvin, mutta minun mielestäni tällaista riskiä ei olisi pitänyt ottaa. Edelleen korostan, että tämän lakiesityksen tavoitteet, se, miksi tätä tehdään, ovat erittäin tärkeitä.

Kun lukee kertomuksia maailmalta, niin kyllä maailmalla on runsaasti näyttöä esimerkiksi siitä, että tiedon anonymiteetti on saatu puretuksi, ja toisaalta myös siitä, että tietoja on jaettu eteenpäin tahoille, joille henkilö itse ei ole antanut lupaa, siis niitä on jaettu eteenpäin, ja se ihminen itse, joka on alun perin sen tiedon antanut jollekin taholle jaettavaksi, ei tiedä, minne kaikkialle se on sitten eteenpäin mennyt. Minun mielestäni meidän tulisi suhtautua nykyistä vakavammin tietosuojajauhiin ja meidän pitäisi jonkunlainen taho löytää Suomessa, joka ottaisi tämän asian kokonaisvaltaisesti hoitaakseen, koska minun käsitykseni mukaan ja minun saamieni tietojen mukaan tietosuojavaltuutetun resursseilla ei tätä asiaa tällä hetkellä pystytä riittävästi hoitamaan.

Olisi ollut paljon järkevämpää laatia uusi lakiesitys uudelta pohjalta, oppien tässä prosessissa tehdyistä virheistä. Arvoisa puhemies, minä en ole siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja jätän tämän sosiaalidemokraattien vastalauseen esittelyn edustaja Kiljuselle, mutta olen käynyt keskustelua teknologian eettisyydestä, tietosuojasta ja tietoturvasta niin paljon tulevaisuusvaliokunnassa, että olen ehdottomasti sitä mieltä, että vastalauseessa oleva hylkäysesitys perusteluineen on hyvin tehty ja kannatettava. — Kiitos.

16.11 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten edustaja Puska totesi edellisessä puheenvuorossa, tätä lakiesitystä on odotettu pitkään ja hartaasti. Ja sen takia on todella harmillista, että tämä lakiesitys on valmisteltu niin huonosti ja heikosti, ja se on jättänyt niin paljon epäselvyyksiä, että tätä kokonaisuutta ei voi siltä osin tukea.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystietojen toissijaisen käytön mahdollistava lakiehdotus merkitsee isoa muutosta arkaluonteisten henkilötietojen käyttöön. Tällaisten tietojen käytön mahdollistaminen kohdistuu myös erittäin laajaan tietojoukkoon. On välttämätöntä varmistaa, että arkaluonteisia henkilötietoja käsitellään tietoturvallisesti siten, että ne eivät paljastu sivullisille. Sosiaali- ja terveystietojen toissijainen käyttö edellyttää vaativaa osaaamista tietoturvassa ja tietosuojassa sekä uusinta tietoa anonymisointitekniikoista ja osaaamista niissä.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituskauden yksi valitettava ominaispiirre on ollut, että lainvalmistelulle ei ole annettu riittävästi resursseja eikä välttämättä myöskään riittävästi aikaa. Tämä on aiheuttanut sen, että lainvalmistelu ei ole ollut kaikilta osin onnistunutta, vaan valmistelu on osoittautunut puutteelliseksi, ja näin on tapahtunut myös tämän lain osalta.

Tätä lakiesitystä on korjailtu erimuotoisesti noin puolitoista vuotta. Hallituksen esityksen korjaaminen on edellyttänyt lisävalmistelua ministeriössä, ja kymmeniä pykälää on muutettu valiokunnan käsittelyn kuluessa. Uusimmassa versiossa esitetystä ollaan kovin kaukana alkuperäisestä vuonna 2017 kiireellä tuodusta budjettilakiesityksestä. Hallituksen esitys pitäisi juuri tästä syystä kirjoittaa uudelleen nopean toimeenpanon sijasta.

Esitykseen on tehty tärkeitä muutoksia ihmisten tietosuojan varmistamiseksi. Tietosuojaa koskevat vaatimukset ovat nyt merkittävästi muuttuneet, ja teknisen toimintaympäristön nopea muutos on ennakoitu paremmin. Muutokset eivät kuitenkaan ole olleet riittäviä, ja lakiesitys jää repaleiseksi, sekavaksi ja epäselväksi. Puolitoista vuotta kestänyt uusi valmistelutyö olisi tullut tehdä kunnolla loppuun ja kirjoittaa koko lakiesitys uudelleen suju-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

vaan muotoon. Tuleva hallitus joutunee korjaamaan toisiolakia vielä myöhemmin. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista ja hyvää lainvalmistelua.

Hallituksen esityksessä lain toimeenpanolle annetaan todella lyhyt aika. Lait tulisivat voimaan 1. päivänä huhtikuuta, vaikka valiokunnan mietintö saataisiin käsiteltyä eduskunnassa suuressa salissa vasta nyt maaliskuussa. Lain toimeenpano joudutaan tekemään liian kiireellä. On pelättävissä, että tällaisilla aikatauluilla sosiaali- ja terveydenhuollon kenttä ei ehdi mukaan. Ohjeistus ja koulutus uhkaavat jäädä kiireessä puutteellisiksi. Myös velvoitteiden toteuttamisessa on ongelmia. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaaville kunnille ja kuntayhtymille sekä muille 1. lakiehdotuksen tarkoittamille rekisterinpitäjille säädetään aivan liian lyhyt aika velvoitteiden toteuttamiseen.

Tietopyynnön käsittelyssä tarvittavat tiedot on luovutettava viimeistään 15 arkipäivässä pyynnön saapumisesta. Tällainen määräaika on kunnille ja kuntayhtymille hyvin tiukka. Esityksestä aiheutuu rekisterinpitäjälle kustannuksia, mihin ei ole lainkaan varauduttu. Rekisterinpitäjän on esimerkiksi järjestettävä neuvontapalvelu hyvin nopealla aikataululla kuntoon. Kuitenkaan lakien toimeenpanolle ei turvata lainkaan määrärahoja, jolloin siihen käytetyt resurssit ovat poissa palveluiden toteuttamisesta. Kun julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa tuotettuja tietoja hyödynnetään toissijaiseen käyttöön, tulisi myös tietoja tuottavalle palvelujärjestelmälle koitua siitä hyötyjä, vähintäänkin riittävänä kompensationsa.

Arvoisa puhemies! Korkean asiantuntemuksen tehtävät on keskitettävä, ja ne on turvattava säädöksin. Tietolupaviranomaisen perustaminen ja toiminnan keskittäminen korkeatasoisen tietosuojan ja tietoturvan osaamisen takaamiseksi ovat kannatettavia. Ne myös sujuvoittavat ja vähentävät hallinnollista taakkaa. Siksi on huolestuttavaa, että samalla kuitenkin esitetään varsin monimutkaista kokonaisuutta, jossa tietolupaviranomaisen ohella rekisterinpitäjät voisivat jatkaa arkaluontoisten tietojen luovuttamista käyttöön, vaikka ne olisi jouduttu anonymisoimaan korkean osaamisen keskittämisen vuoksi tietolupaviranomaisen toimesta. Samalla esitetään, että rekisterinpitäjät voisivat luopua tällaisesta oikeudesta ja antaa tehtävän tietolupaviranomaiselle.

Arkaluonteisten tietojen turvallisuus tulisi taata niin, että tällaisia tietoja voisi luovuttaa vain anonymiteetin turvannut tietolupaviranomainen. Lisäksi rekisterinpitäjälle säädetty neuvontapalvelu tulisi järjestää tietolupaviranomaisen taholta, jolloin kaikki neuvonta olisi saatavilla yhdeltä luukulta.

Perustettavan asiantuntijaryhmän kokoonpano ja voimavarat jäävät turvaamatta riittävällä säädöspohjalla. Asiantuntijaryhmältä edellytetään lähinnä ajantasaista ja korkeatasoista tietämystä sekä näkemystä sosiaali- ja terveydenhuollon alan edellyttämistä tietoturva- ja tietosuojakysymyksistä sekä anonymisointitekniikoista. Tarkemmat määräykset puuttuvat. Lupaviranomaisilla tulisi myös olla oma eettinen toimikunta linjaamaan toissijaisten tietojen käsittelyä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ei turvaa riittävää henkilötietosuojaa. Koko Suomi otetaan nyt koelaboratorioksi ilman riittävää turvaa ja kokemusta siitä, että henkilötiedot ovat suojassa kaikissa olosuhteissa. Mittava järjestelmä, joka sisältää laajasti arkaluonteisia henkilötietoja yhdistettynä eri rekistereistä, on lisäksi riskialtis hakkerointiyrityksille. Toissijaisten tietojen käyttöönottoa tulisi ensin kokeilla suppeasti, saatujen kokemusten pohjalta kehittää lainsäädäntöä ja ottaa hyvät käytännöt käyttöön vasta riittävin siirtymäajoin ja jaksotuksin toteutettuna. Nyt aikataulu ei riitä mihinkään testaamiseen tai vaiheistamiseen.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Sosiaalidemokraattinen valiokuntaryhmä on jättänyt vastalauseen, jonka äsken esitin, ja nyt haluan jo tässä vaiheessa todeta, että näillä edellä mainituilla perusteilla ehdotamme, että tämä lakiehdotus hylätään. Tulen tämän tekemään vielä toisessa käsittelyssä.

16.19 Pekka Puska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Mäkisalo-Ropponen ja Kiljunen toivat esille hyvin tärkeitä näkökohtia, ja minusta on tärkeätä, että niitä otetaan huomioon tämän uudistuksen toteutuksessa. On myös oltava samaa mieltä edustaja Mäkisalo-Ropponen kanssa siitä, että tämän puolentoista vuoden prosessin aikana tämä lakiesitys on tavattomasti parantunut, muun muassa tämän innovaatiotoiminnan ja sitten tietosuojan osalta.

Mitä tietosuojaan tulee, niin minä olen kyllä vakuuttunut siitä, että yksi ammattitaitoinen keskitetty viranomais voi toimia paljon paremmin, turvaten paljon paremmin tietosuojan kuin nykyinen hyvin hajanainen järjestelmä, jossa on erilaisia eri periaatteilla toimivia rekisterinpitäjiä. Kysymys ei ole koelaboratoriosta, vaan kysymys on nykyisen systeemin olennaisesta parantamisesta.

Tätä uudistusta on odotettu vuosikausia. Se merkitsee monella tavalla suuria parannuksia hyvin monellakin taholla, ja olisi tärkeää saada uudistus nyt voimaan ja toteutukseen.

16.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tietosuoja- ja tietoturvasasioissa on tärkeää olla erittäin huolellinen ja tarkka. Sen takia edelleen korostan, että me tarvitsemme tätä lainsäädäntöä, mutta kun lukee niin kuin ulkopuolisena sitä prosessia ja tavallaan sitä, miten ne lakipykälät ovat muuttuneet, niin minulla on todella iso huoli siitä, että sinne on jäänyt jopa virheitä tai tämmöisiä epätarkkuuksia, jotka tulevat sitten vasta pitkin matkaa esille. Ja kun on näin vakavasta asiasta kysymys, niin sen takia olen sitä mieltä, että tässä asiassa olisi ollut parempi ratkaisu se, että oltaisiin uudelleen tehty se lakiesitys, puhtaalta pöydältä, ja alun perin jo korjattu ne virheet, ettei vain olisi käynyt näin, että sinne on nyt jäänyt joitakin lapsuksia tai tämmöisiä asioita, jotka sitten aiheuttavat harmia jälkikäteen.

Tästä tietosuojastahan on Suomessa kirjoitettu nyt paljon, ja siihenhän ovat erityisesti monet asiantuntijatahot, kuten tietosuojavaltuutettu ja myös Bioetiikan instituutin hallituksen puheenjohtaja Heikki Saxén, ottaneet voimakkaasti kantaa, että me suhtaudumme liian luottavaisesti tähän asiaan emmekä ole uskaltaneet kohdata niitä riskejä ja niitä uhkia, joita mahdollisesti liittyy tähän tosiasiaan, että kun ihminen antaa ne omat tietonsa johonkin rekisteriin, niin mihin kaikkeen ne sieltä tämän ihmisen itsensä tietämättä voivat sitten joutua. Eli tässä on yksi uhkakuva, yksi asia, joka pitäisi huolellisesti tarkistaa. Tästä on maailmalla nyt näyttöä, että näin on käynyt. Eli tämä ei ole siinä mielessä sellainen asia, että tämä olisi vain jotakin mielikuvitusta, vaan näin on oikeasti käynyt, ja tästä on oikeustapauksiakin nyt maailmalla ollut.

Senhän takia tämä lakiesitys on tärkeä, mutta nyt on suuri riski, että tähän on jäänyt sellaisia virheitä, joita joudumme sitten paikkailemaan ja korjailemaan. Toivon todella, ettei mitään pahoja vahinkoja tämän ”liimaa, leikkaa” -lakiesityksen johdosta synny meidän tietosuojaan ja tietoturvaan.

16.23 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä vielä tähdentää edustaja Pusalle, että olen hänen kanssaan siitä täysin samaa mieltä, että tietolupaviranomaisen perus-

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

taminen ja näitten toimintojen keskittäminen on ehdottoman tärkeä asia. Siinä asiassa me olemme täysin samaa mieltä.

Mutta kuten täällä on nyt näissä puheenvuoroissa todettu, on todella harmillista, että koska tämä lakiesitys on nyt kiireessä... Tai ei voi sanoa kiireessä, kun tätä on valmisteltu pitkään, mutta ei ole ollut ilmeisesti riittävästi resursseja eikä henkilöitä, jotka olisivat pysyneet paneutumaan tähän asiaan sillä tasolla, että me voisimme luottavaisin mielin eduskunnassa käsitellä sitä, niin ettei tähän jää mitään semmoisia kohtia, jotka asettavat tämän tietosuojan, voisiko sanoa, vaaraan.

Kun on kyse arkaluonteisista, henkilöön liittyvistä tiedoista, on ehdottoman tärkeää, että tällainen tieto käsitellään sen mukaisesti. Sen takia olen todella pahoillani tästä esityksestä ja siitä, että todennäköisesti seuraavalla hallituskaudella ne, jotka täällä sitten ovat, joutuvat palaamaan tähän asiaan ja arvioimaan, mitä puutteita tässä on ollut, ja tarvittaessa sitten korjaamaan.

16.24 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämä on epäilemättä äärimmäisen tärkeää lainsäädäntöä, ja oma kompetenssini ja perehtyneisyyteni eivät riitä kommentoimaan muuta kuin siltä hyvin yleiseltä näkökannalta, että käsittääkseni tietoturvan kannalta on tärkeä yleinen periaate se, että tietovarannot eivät nimenomaan ole yhdessä paikassa keskitetysti. Silloin nimittäin tietoliikennehyökkäys voi saada aikaan mittaamatonta vahinkoa. On siis tärkeätä, että tiedot ovat hajautettuina esimerkiksi toisiinsa kytkettyihin varantoihin niin, että jos yksi osa tästä ketjusta joutuu hakkeroinnin kohteeksi, se ei aiheuta sitten korvaamatonta vahinkoa. Yksi toinen tärkeä yleinen periaate on tietenkin se, että liikutellaan vain sitä tietoa, jota on välttämätöntä jakaa tarkan kyselyn perusteella.

16.25 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hyvä keskustelu. Viimeinen kommentti:

Edustaja Kiljunen huomautti, että tästä voi seurata ongelmia tietoturvan kannalta, mutta on muistettava, että meillä nykyisessäkin systeemissä aina silloin tällöin putkahtaa ongelmia, ja olen vakuuttunut siitä, että tämä keskitetty lupaviranomainen tämän hoitaa.

Sitten edustaja Harakalle edelleen se tieto, että nythän nämä rekisterit tulevat edelleen pysymään hajautettuina eri laitosten parissa ja kysymys on vain siitä, että yksilöityjen lupapyyntöjen perusteella tämä tietolupaviranomainen ammattitaitoisemmin kuin nykyisin kokoa yhteen pyynnön mukaan ja anonymisoi. Tänä päivänä tutkija joutuu pyytämään eri tahoilta ja itse tekemään tämän yhdistämisen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 159/2017 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 42/2018 vp

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 100/2018 vp sisältyvien 1.—16. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 17. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 167/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 43/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 167/2018 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi muinaismuistolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 20/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 33/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 323/2018 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 51-54/2018 vp

Lähetekeskustelu

Lisätalousarvioaloitteet LTA 51—54/2018 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistavahinkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 263/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 26/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Keskustelu asiasta päättyi 5.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 263/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 202/2017 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 30/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 36/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 203/2017 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 4/2018 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 9/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle potilasvakuutuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 298/2018 vp
Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle työaikalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 158/2018 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 17/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 309/2018 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 299/2018 vp

Pöytäkirja PTK 171/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 45/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 282/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 38/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 7.3.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola